

UNIVERZITA KARLOVA
Fakulta sociálních věd
Institut komunikačních studií a žurnalistiky
Katedra žurnalistiky

KULTURNÍ POLITIKA 1945-1947

Autorka práce: Pavla Brožová

Vedoucí práce: PhDr. Petr Bednařík, PhD.

Letní semestr 2007

Praha 2007

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Praze dne 21. května 2007

Pavla Brožová

Počet znaků: 105 637

Poděkování

Děkuji PhDr. Petru Bednaříkovi, PhD. za vedení práce.

Obsah

Úvod.....	8
1. Vydávání novina časopisů v letech 1945-1947.....	9
2. Kulturní politika.....	12
3. Pravidelné rubriky KP.....	16
4. Válka.....	19
4. 1 Katoličtí autoři a KP.....	22
5. Znárodnění.....	24
6. Úpadek kultury.....	27
7. Demokratizace a decentralizace.....	36
8. Volby 1946.....	43
9. Dvouletý plán.....	48
10. Co se o Československu říká v cizině.....	58
11. Sovětský svaz – náš vzor.....	63
Závěr	68
Summary.....	70
Literatura.....	71
Prameny.....	73
Přílohy	74

SCHVÁLENO

Přihláška bakalářské práce

Univerzita Karlova v Praze Fakulta sociálních věd		
Došlo dne:	- 7 -06- 2006	-1-
Číslo:	Příloh: 1	Skartační heslo:
Přiděleno:	kz	

Jméno studenta: Pavla Brožová

Semestr: IV.

Mediální zaměření: rozhlas/televize

Název práce: Kulturní politika 1945-1947

Základní vymezení tématu (základní hypotéza):

Bakalářská práce se bude věnovat časopisu Kulturní politika, jeho obsahu a hlavním osobnostem, které s ním byly spjaty.

Teze bakalářské práce:

Bakalářská práce se bude věnovat dvěma ročníkům časopisu Kulturní politika, důraz bude kladen zejména na tematické zaměření článků a názorové postoje, které zaujmají přispěvatelé i redakce časopisu jako celek. Pozornost bude věnována také hlavním osobnostem časopisu – šéfredaktor E. F. Burian, A. J. Liehm, A. Hoffmeister aj.

Seznam základní literatury:

- archivní materiály – Kulturní politika
- ČERNÝ, VÁCLAV: Paměti III., 1945-1972. Brno: Atlantis, 1992.
- DRÁPALA, MILAN: Na ztracené vartě západu: antologie české nesocialistické publicistiky z let 1945-1948. Praha: Prostor, 2000
- FILLIPI-CODACCIONI, A. M. Dějiny 20. století: encyklopedie politického, ekonomického a kulturního dění. Praha: Mladá fronta, 1994
- CHURÁŇ, MILAN a kol.: Kdo byl kdo v našich dějinách 20. století I., A-M. Praha: Libri, 1998
- CHURÁŇ, MILAN a kol.: Kdo byl kdo v našich dějinách 20. století II., N-Ž. Praha: Libri, 1998
- KAPLAN, KAREL: Pravda o Československu 1945-1948. Praha: Panorama, 1990
- KAPLAN, KAREL; TOMÁŠEK, DUŠAN: O cenzuře v Československu v letech 1945-1956. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994
- KUSÁK, ALEXEJ: Kultura a politika v Československu 1945-1956. Praha: Torst, 1998
- PŘIBÁŇ, MICHAL: Z dějin českého myšlení o literatuře: antologie k Dějinám české literatury 1945-1990, 1. 1945-1948. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2001

Jméno konzultanta: PhDr. Petr Bednařík, PhD.

(svým podpisem potvrdí, že souhlasí se spoluprací na tématu, schvaluje základní teze a ve stanoveném termínu odevzdá posudek na práci):

Datum 4. 6. 2006

Podpis studenta

[Redacted signature area]

Podpis konzultanta

[Redacted signature area]

Úvod

Komunistická strana se stala součástí politického spektra v Československu už v meziválečném období, výrazný vliv však začala mít až v roce 1945. Její preference vzrostly a její členové se dostali na významné ministerské posty. Program KSČ oslovil nejen širší veřejnost, ale i mnoho umělců. Emil František Burian byl členem strany už před druhou světovou válkou – ta jeho levicové smýšlení jen posílila. V září 1945 začal vydávat časopis Kulturní politika, v němž publikovali i další levicově orientovaní autoři.

Kulturní politika naznačuje určitý vývoj ve společnosti, který má, jak se zdá, logickou návaznost. Pro pochopení obratu předválečných avantgardních umělců k radikální levici je třeba znát hlavní otázky řešené po roce 1945. Po odsouzení válečných zločinů a provinění přichází na řadu hledání, kam dál směřovat. V dobách každého nového pátrání po národní identitě se objevují tendence najít blízké spojence, nabízí se slovanské národy. Ve třetí republice – díky zklamání z Mnichova a obav z Německa – vyplynul Sovětský svaz se svým modelem socialismu jako ideální spojencem.

Práce se věnuje prvním dvěma ročníkům týdeníku Kulturní politika, nastiňuje stručně, jak časopis vypadal a jací autoři vytvářeli jeho obsah. Z analýzy těchto dvou ročníků vyplynulo osm nejfrekventovanějších témat, kterými se autoři článků zabývali a věnovali jim nejvíce prostoru. Zároveň jsou tato témata klíčová pro určení názorového směřování celé redakce, ve výčtu článků jsou patrné opakující se názorové postoje, jaké redakce zaujímala.

Práce klade důraz zejména na články týkající se politiky a kultury, především tedy na názorovou žurnalistiku. Ačkoli se časopis do jisté míry zabýval i zpravodajstvím z kultury, pro práci byly zásadní články, v nichž byl patrný názor na danou kulturní nebo politickou otázku. Kritérii výběru klíčových témat byla častost jejich výskytu, relevance pro historický kontext, případně i shoda autorů na radikálních stanoviscích.

1. Vydávání novin a časopisů v letech 1945-1947

V roce 1945 vyhlásili prezident Beneš a poválečná vláda, že platí zákony vydané před rokem 1938. Proto formálně existovala preventivní cenzura. Ve skutečnosti ale politické strany prvorepublikovou praxi neobnovily. „Jedinými a dobrovolnými cenzory byly samy politické strany a jejich koaliční seskupení – Národní fronta.“¹

Přesto bylo vydávání tisku omezováno. Košický vládní program požadoval „očistu“ filmu, rozhlasu a periodického tisku od kolaborantů. Byly proto zastaveny listy organizací, které nebyly v Národní frontě. Také byla realizována zásada dohodnutá v Košicích 1945, že právo vydávat noviny a časopisy nebude přiznáno soukromým vydavatelům, ale jen těm, kdo prokáží jako účel vydávání veřejný zájem.²

Zodpovědnost za vydávání periodického tisku mělo ministerstvo informací, v jehož čele byl Václav Kopecký³. Tiskový odbor ministerstva řídil František Bauer⁴. Otázky periodicity, počtu stran, nákladu apod. měla na tiskovém odboru na starosti Komise pro věci tisku a papíru (od května 1946 pak Sbor pro věci periodického tisku). Tiskový odbor měl monopol na hospodaření s papírem.

¹ KAPLAN, Karel, TOMÁŠEK, Dušan. *O cenzuře v Československu v letech 1945-1956*. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994. Sešity ÚSD; sv. 22. ISBN 80-85270-38-2. Cenzura 1945-1953, s. 8.

² DRÁPALA, Milan. *Na ztracené vartě západu : Antologie české nesocialistické literatury z let 1945-1948*. 1. vyd. Praha : Prostor, 2000. Obzor; sv. 31. ISBN 80-7260-046-X. O čtyřbarevného kleštěnce, s. 46.

³ Václav Kopecký (1897-1961), členem KSČ od roku 1921, redaktor např. Rovnosti, Pravdy, Rudého práva; politická kariéra v KSČ, 1929-1938 poslancem Národního shromáždění, za války v Moskvě, po válce 1945-1953 ministrem informací (a osvěty), od 1954 ministrem kultury. (KNAPÍK, Jiří. *Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948-1953 : Biografický slovník stranických a svazových funkcionářů, státní administrativy, divadelních a filmových pracovníků, redaktorů...* 1. vyd. Praha : Libri, 2002. ISBN 80-7277-093-4. s. 137-138.)

⁴ František Bauer (1897-1967), novinář a historik, redaktor Českého slova, Národních listů, Národní politiky. (KNAPÍK, Jiří. *Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948-1953 : Biografický slovník stranických a svazových funkcionářů, státní administrativy, divadelních a filmových pracovníků, redaktorů...* 1. vyd. Praha : Libri, 2002. ISBN 80-7277-093-4. s. 49.)

Z důvodu nedostatku papíru bylo v říjnu 1945 mnoho periodik pozastaveno, výjimkou byly deníky a několik týdeníků. Podle vyhlášky ministra informací pak musela všechna periodika, která chtěla dále vycházet, podat novou žádost. Počet titulů se zredukoval na 28 deníků a 751 časopisů.⁵

Ministerstvo informací mělo na starosti i kulturu. Ministr Kopecký se obklopil významnými umělci, především proto, aby získal autoritu pro nové ministerstvo. „Po roce 1945 vedli (ve funkcích sekčních šéfů) rozhlasový odbor spisovatel Ivan Olbracht, informační odbor spisovatel Josef Kopta, publikační odbor básník František Halas, filmový odbor básník Vítězslav Nezval a odbor pro kulturní styky malíř a spisovatel Adolf Hoffmeister; v jiných státních funkcích pracovali Marie Majerová, Jiří Mařánek, František Nechvátal, Jan Noha, Václav Lacina, František Branislav, Lubomír Linhart, Zdena Ančík, Ivo Fleischmann, Jarmila Glazarová, Norbert Frýd a řada dalších.“⁶

„Páteř mocného radikálně levicového proudu tvořil komunistický tisk, tedy především deníky Rudé právo, brněnská Rovnost, ostravská Nová svoboda, olomoucká Stráž lidu a plzeňská Pravda spolu s politickými týdeníky Tvorba a Nedělní noviny. Koncem roku 1946 celkový náklad deníků KSČ činil asi sedm set tisíc výtisků. Hlavním deníkem slovenské komunistické odnože byla slovenská Pravda. Věrným spojencem komunistů byl odborářský tisk – deník Práce (dvě stě padesát tisíc výtisků), týdeníky ÚRO, Lidová kultura a satirický Dikobraz. V zásadě prokomunistickou orientaci zastávaly deníky dalších ‚masových organizací‘, jako Svazem české mládeže vydávaná Mladá fronta (osmdesát tisíc) a Jednotný svaz českých zemědělců reprezentující Zemědělské noviny (sto dvacet tisíc), dále armádní deník Obrana lidu (osmdesát tisíc) a Burianův týdeník Kulturní politika.“⁷

⁵ DRÁPALA, Milan. *Na ztracené vartě západu : Antologie české nesocialistické literatury z let 1945-1948*. 1. vyd. Praha : Prostor, 2000. Obzor; sv. 31. ISBN 80-7260-046-X. O čtyřbarevného kleštěnce, s. 46-47.

⁶ KUSÁK, Alexej. *Kultura a politika v Československu 1945-1956*. 1. vyd. Praha : Torst, 1998. ISBN 80-7215-055-3. 1945-1948: Kultura a komunisté, s. 173-174.

⁷ DRÁPALA, Milan. *Na ztracené vartě západu : Antologie české nesocialistické literatury z let 1945-1948*. 1. vyd. Praha : Prostor, 2000. Obzor; sv. 31. ISBN 80-7260-046-X. O čtyřbarevného kleštěnce, s. 51.

Národní socialisté vydávali Svobodné slovo, brněnské České slovo, ostravské Nové slovo, olomoucké Volné slovo a plzeňský Svobodný směr (celkem asi 500 tis.) a týdeníky Svobodný zítřek a Masarykův lid. K demokratické levici lze zařadit i Peroutkovy nadstranické Svobodné noviny (70 tis.) a Dnešek, deník České obce legionářské Národní osvobození (40 tis.) a tři měsíčníky – Černého Kritický měsíčník, Hromádkova Křesťanská revue a Mackova Nová doba. K sociální demokracii se řadí deníky Právo lidu, brněnský Čin, ostravská Československá demokracie, plzeňský Nový den, liberecká Stráž severu (celkem asi 330 tis. výtisků) a týdeníky Cíl a Svět práce.⁸

Nesocialistický politický tisk sestával z lidoveckých deníků Lidová demokracie, brněnské Národní obrody, ostravského Hlasu a v Olomouci vycházejícího Osvobozeného našince (celkem asi 320 tis. výtisků) a týdeníků Obzor a Vývoj. Na Slovensku pak coby nesocialistický vycházel tisk Demokratické strany – deník Čas a týdeník Nové prúdy.⁹

⁸ DRÁPALA, Milan. *Na ztracené vartě západu : Antologie české nesocialistické literatury z let 1945-1948*. 1. vyd. Praha : Prostor, 2000. Obzor; sv. 31. ISBN 80-7260-046-X. O čtyřbarevného kleštěnce, s. 51

⁹ DRÁPALA, Milan. *Na ztracené vartě západu : Antologie české nesocialistické literatury z let 1945-1948*. 1. vyd. Praha : Prostor, 2000. Obzor; sv. 31. ISBN 80-7260-046-X. O čtyřbarevného kleštěnce, s. 51.

2. Kulturní politika

Nezávislý týdeník Kulturní politika vycházel v letech 1945-1949. První dva ročníky vydával Kruh přátel divadla E. F. Buriana v nakladatelství Čin. První číslo vyšlo v pátek 4. 9. 1945.

Kruh přátel divadla E. F. Buriana využil šéfredaktor E. F. Burian¹⁰ k vydávání Kulturní politiky, protože soukromé osoby obvykle nemohly mít samy tuto odpovědnost (výjimkou mohly být osobnosti, u nichž se předpokládalo, že jejich hlavním cílem nebude generovat zisk, ale přinášet vyšší hodnoty).

„Takovéto řešení by však sotva prošlo jedinci s menším renomé a jistě nikomu, kdo by chtěl zpochybňovat základy režimu třetí republiky.“¹¹ Podobně se podařilo nařízení obejít i Ferdinandu Peroutkovi, jehož Svobodné noviny a Dnešek zaštitilo Sdružení kulturních organizací.

Kritik Václav Černý o vzniku Kulturní politiky napsal: „...pro Buriana byl vytvořen zvláštní plachtový tiskový orgán, týdenní Kulturní politika, v ní byl

¹⁰ Emil František Burian (11. 6. 1904, Plzeň – 9. 8. 1959, Praha), syn barytonisty Národního divadla v Praze Emila Buriana a Vlasty Burianové. Studoval gymnázium, konzervatoř a kompoziční školu J. Foerster. V roce 1923 vstoupil do KSČ. Stal se členem Devětsilu, vystupoval ve Sdružení pro soudobou hudbu Přítomnost, spolupracoval s Osvobozeným divadlem, dále divadlem Dada, s Moderním studiem. Působil v divadlech v Brně a Olomouci, v roce 1933 založil vlastní levicově orientované divadlo D 34. To bylo v roce 1941 nacisty uzavřeno a Burian vězněn v koncentračních táborech (Dachau, Neuengamme) do května 1945. Po návratu se stal uměleckým vedoucím Družstva divadla Práce (D 46, opereta v Karlíně a tři divadla v Brně), pravidelně mluvil v rozhlasu a stal se šéfredaktorem Kulturní politiky (zůstal jím po celou dobu její existence, tj. do roku 1949). Od sezóny 46-47 vedl opět jen D 47, toto divadlo vedl i po roce 1948, od roku 1955 fungovalo pod původním názvem D 43. Kromě divadelní režie se věnoval i filmové, pro film skládal i hudbu, psal básně a povídky, především však divadelní hry, napsal i několik teoretických prací o divadle, hrál i zpíval. (BLAHYNKA, Milan, et al. *Čeští spisovatelé 20. století*. 1. vyd. Praha : Československý spisovatel, 1985. s. 58-61.; CHURANĚ, Milan, et al. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století: I. díl A-M*. 2. vyd. Praha: Libri, 1998. ISBN 80-85983-44-3. s. 73-74.; KNAPÍK, Jiří. *Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948-1953 : Biografický slovník stranických a svazových funkcionářů, státní administrativy, divadelních a filmových pracovníků, redaktorů...* 1. vyd. Praha : Libri, 2002. ISBN 80-7277-093-4. s. 61-62.)

¹¹ DRÁPALA, Milan. *Na ztracené vartě západu : Antologie české nesocialistické literatury z let 1945-1948*. 1. vyd. Praha : Prostor, 2000. Obzor; sv. 31. ISBN 80-7260-046-X. O čtyřbarevného kleštěnce, s. 49.

obdařen hned dvěma publicistickými sekundanty, Poberem a Antonínem Liehmem, aniž byli s to, všichni dohromady a každý zvlášť, razit a rozvinout jedinou novou programovou myšlénku, závodili leda o palmu politického radikalismu, ale ten byl konec konců vlastně úřední linií, a v umění o palmu propagace socialistického realismu.“¹²

Sám E. F. Burian viděl Kulturní politiku jako prostředek rozvíjení vkusu. V prvním úvodníku v Kulturní politice píše, že Československo trpělo už před válkou nedostatkem dobrých novin, proto je cílem KP stát se vzorem takového listu. „Chceme se poučovat jak ze západu, tak z východu a chceme najít takový typ novin, které by byly především stráží vkusu. Domníváme se totiž, že pro další vývoj československé republiky – jako ostatně každého slušného státu – je výchova vkusu nesmírně důležitá.“¹³

E. F. Burian byl šéfredaktorem od založení v roce 1945 až do konce v roce 1949. K pravidelným přispěvatelům patřili Adolf Hoffmeister¹⁴, Jiří Pober, Pavel Eisner, František Němec a další. Antonín Jaroslav Liehm¹⁵ působil v Kruhu přátel

¹² ČERNÝ, Václav. *Paměti III (1945-1972)*. 2. rozš. vyd. Brno : Atlantis, 1992. ISBN 80-7108-036-5. s. 54.

¹³ BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1945, roč. 1, č. 1, s. 1.

¹⁴ Adolf Hoffmeister (15. 8. 1902, Praha – 24. 7. 1973, Říčky v Orlických horách), z advokátské rodiny, vystudoval gymnázium a právnickou fakultu Univerzity Karlovy. Pracoval jako advokát a současně psal do Lidových novin, kreslil pro Tribunu, Literární noviny i mnoho dalších časopisů a spolupracoval s Osvobozeným divadlem a divadlem E. F. Buriana. V roce 1939 odjel do Francie, později přes několik dalších zemí do USA. V letech 1945-1948 byl přednostou pro kulturní styky se zahraničím na ministerstvu informací, v letech 1948-1951 velvyslancem v Paříži, od roku 1951 byl profesorem Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze. (BLAHYNKA, Milan, et al. *Čeští spisovatelé 20. století*. 1. vyd. Praha : Československý spisovatel, 1985. s. 174-177.; CHURANĚ, Milan, et al. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století: I. díl A-M*. 2. vyd. Praha: Libri, 1998. ISBN 80-85983-44-3. s. 227-228.)

¹⁵ Antonín Jaroslav Liehm (nar. 2. 3. 1924), pochází z rodiny advokáta, vystudoval Vysokou školu politickou a sociální, krátce pracoval na ministerstvu zahr. věcí, pak v ČTK, pak opět na ministerstvu, byl však propuštěn. Působil v Literárních novinách, od roku 1969 v emigraci v USA. (CHURANĚ, Milan, et al. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století: I. díl A-M*. 2. vyd. Praha: Libri, 1998. ISBN 80-85983-44-3. s. 403-404.)

E. F. Buriana už jako středoškolák, s E. F. Burianem Kulturní politiku zakládal, až do roku 1949 byl vedoucím a odpovědným redaktorem¹⁶.

Ferdinand Peroutka si vážil E. F. Buriana jako divadelníka, ale Kulturní politiku nehodnotil kladně. „Plastickým a zajímavým příkladem toho, jak se podléhá chaosu, byl E. F. Burian. Tento znamenitý divadelník a nepřijemný repatriant se vrátil z koncentračního tábora s jakýmsi psychickým úrazem a ve vzrušení, které ho stále odvádělo od tvořivého klidu. Pět divadel, časopis a rozhlasové projevy – jaký to omyl pro umělce, který může tvořit jen v soustředění! Dosti dlouho se pohyboval jako hvězda vymrštěná ze své dráhy. Dlouho trvalo, než dospěl i jen k tomu jednoduchému poznání, že na něm mnohem více záleží jako na divadelníkovi než jako na repatriantovi a že vše, co může říci o politice, je nic proti tomu, co může vykonat v divadle.“¹⁷

Kulturní politika vycházela čtyři roky. Poslední číslo Kulturní politiky vyšlo 30. 9. 1949. K jejímu zániku¹⁸ značnou měrou přispěla „aféra protinezvalovského pamfletu“ – došlo k rozšíření veršů parodujících básně Vítězslava Nezvala, které zesměšňovaly Klementa Gottwalda, únorový převrat, ministerstvo informací apod.¹⁹ Do redakce Kulturní politiky se pamflet také dostal, několik členů redakce bylo v souvislosti s ním vyšetřováno (v tzv. kategorii obdivovatel, např. E. F. Burian, A. J. Liehm, Stanislav Budín²⁰).

V posledním úvodníku zdůvodnil E. F. Burian zánik tím, že si Svaz československých spisovatelů nemůže dovolit vést více periodik, proto se

¹⁶ CHURANĚ, Milan, at al. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století: I. díl A-M*. 2. vyd. Praha: Libri, 1998. ISBN 80-85983-44-3. s. 403.

¹⁷ V článku Ferdinanda Peroutky *Tvoř umělče!*, Dnešek 1, 1946, č. 8, s. 120-122. (PŘIBÁŇ, Michal. *Z dějin českého myšlení o literatuře 1 /1945-1948/ : Antologie k Dějinám české literatury 1945-1990*. 1. vyd. Praha : Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2001. ISBN 80-855778-34-3, s. 263-264.)

¹⁸ V letech 1948-1949 zaniklo mnoho politických a kulturních časopisů, např. Kritický měsíčník, Dnešek, Obzory, Akord, Cíl aj. (KUSÁK, Alexej. *Kultura a politika v Československu 1945-1956*. 1. vyd. Praha : Torst, 1998. ISBN 80-7215-055-3. Přílohy, s. 442.)

¹⁹ KUSÁK, Alexej. *Kultura a politika v Československu 1945-1956*. 1. vyd. Praha : Torst, 1998. ISBN 80-7215-055-3. 1948-1952: Kultura za vlády dogmatiků, s. 288-289.

²⁰ KNAPÍK, Jiří. *Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948-1953 : Biografický slovník stranických a svazových funkcionářů, státní administrativy, divadelních a filmových pracovníků, redaktorů...* 1. vyd. Praha : Libri, 2002. ISBN 80-7277-093-4. s. 60, 61, 155).

„...rozhodl ponechat si pouze deník Lidové noviny a měsíčník Nový život a silami z Kulturní politiky posílit tyto své časopisy.“²¹

²¹ BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1949, roč. 4, č. 39, s. 1.

3. Pravidelné rubriky KP

Na první straně²² vycházel pravidelný úvodník šéfredaktora E. F. Buriana, hlavní článek, kurzívy a karikatura, vztahující se obvykle k aktuálnímu tématu, případně k hlavnímu článku.

Druhá strana byla věnována krátkým zprávám z kultury (v ustálené rubrice od čísla 8). Zprávy se týkaly nových knih, divadelních představení, rozhlasu, přednášek, hudby, výstav, muzeí, filmu apod., někdy se zde objevovaly i zajímavosti, které se nemusely týkat přímo kultury.²³

Pravidelnou rubrikou bylo i Horlení týdne, často ironizovalo nějakou lidskou vlastnost nebo společenský jev.

Rubrika Co říkáte tomuhle? uváděla výběr úsměvných výroků z tisku, např. z britských novin vybraný *Není kokos jako kokos*: „Z bezpečnostních důvodů odstranil Scotland Yard kokosové ořechy se stromů, pod něž by si za svého pobytu na Floridě mohl sednout W. Churchill.“²⁴ Nebo z Lidové demokracie s názvem *Podrývání autority*: „Čert byl vždy představitelem zlých pekelných sil, a proto není možné, zvláště u dětí, ho vyličovat jako starého bručavého dobráka.“²⁵

Rubrika Jací jsme s podtitulem Z redaktorovy korespondence uváděla výběr z dopisů redakci. Jednalo se buď o komentování doby, někdy i reakce na články, případně reakce přímo na dopisy v rubrice. Např. v čísle 8 (I.²⁶) vyšly reakce na dopis z čísla 7 (I.), který napsala Soňa Jánská, v němž psala o nepřekonatelných rozdílech mezi vyšší společností a lidovou třídou. Rozhořčených reakcí bylo více, např. „Slečno, jako posluchačka university, máte umět uvažovat, kde bychom byli, kdyby nebylo dělníků? (...) Podívejte se na ulici. Tramvaje, chodníky, domy, auta, to všechno je práce dělnických rukou.“²⁷

²² viz přílohy č. 1 a 2

²³ např. zpráva Co stály anglické volby. *Kulturní politika*. 1945, roč. 1, č. 30, s. 2. nebo Novinka k závidění. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 17, s. 2. o uvedení dentistických ambulancí do provozu v Polsku

²⁴ Není kokos jako kokos. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 19, s. 4.

²⁵ Podrývání autority. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 12, s. 4.

²⁶ když je uvedeno číslo výtisku KP, je v závorce uveden ročník – 1. r. = I., 2. r. = II.

²⁷ Jací jsme. *Kulturní politika*. 1945, roč. 1, č. 8, s. 4.

Kulturní politika uváděla pravidelně také epigramy, psali je různí autoři, nejčastěji Václav Lacina²⁸. Epigramy glosovaly politickou situaci, někdy ironizovaly konkrétní události nebo i osoby.

Rubrika Informace vycházela obvykle v rozsahu jedné celé strany, v prvním ročníku, kdy byl rozsah Kulturní politiky 8 stran byla rozsáhlejší jen výjimečně, v druhém ročníku měla až dvě strany. Obsahovala přehled kulturních pořadů pro následující týden. Byla rozdělena podle druhu činnosti (např. Nové knihy, Film, Vycházky, Rozhlas, Britský rozhlas, Francouzský rozhlas, Světem rozhlasu, Film v kostce, Divadla, Divadla pro mládež, Přednášky, Koncerty, Hudba chrámová, Recitace, Výstavy²⁹).

Jedna strana obvykle obsahovala články týkající se pouze zahraničí. Zde vycházel např. seriál Stanislava Budína Americké portréty, v němž se věnoval americkým státníkům. Častým námětem bylo, zejména v prvním ročníku, jak se ostatní, zejména evropské, ale i mimoevropské státy, vypořádávají se škodami způsobenými válkou. Postupně se více než na evropské státy celkově začaly články zaměřovat na vývoj ve slovanských státech, často se psalo např. o Polsku a Jugoslávii.

V čísle 17 (I.) se objevila nová rubrika Zápisník KP, která se obvykle skládala z humorných historek ze zákulisí přípravy Kulturní politiky, různých akcí (např. sjezdů) a dalších i zprostředkovaných příběhů, postřehů a poznámek. Když v KP poprvé vyšla, byla jednou z poznámek historka o audienci Václava Laciny, autora epigramů v KP, na ministerstvu informací, kde měl začít nedlouho poté pracovat. „Při odchodu od audience si na ulici Lacina povšiml, že ve štítě Kolovratského paláce, kde sídlí presídium ministerstva informací, je obrázek Panenky Marie. Hned ji pokřtil: Notre Dame de Propaganda neboli Matka Boží Kopecká.“³⁰

V pozdějších číslech prvního ročníku začaly dostávat větší prostor knihy. Jedna strana bývala věnovaná knihám, které vycházely v nakladatelství Čin³¹,

²⁸ později vycházely pravidelně epigramy, po nimiž bylo jako jméno autora uvedeno pouze Jaroslav

²⁹ Kulturní politika, 1947, roč. 2, č. 30, s. 11 a 12. V průběhu dvou sledovaných let se program měnil, jednotlivé části Informací přibýly nebo naopak mizely.

³⁰ Zápisník KP. *Kulturní politika*. 1945, roč. 1, č. 17, s. 6.

³¹ nakladatelství Čin vydávalo i Kulturní politiku

další strana byla určena knižním novinkám, zařazeným do rubriky Knihy a jejich svět. Ne vždy byla na celou stranu, prostor věnovaný této rubrice se měnil.

Krátce a nepravidelně vycházela rubrika Sport. Začala od čísla 39 (I.).

Od čísla 2 druhého ročníku byla jedna strana věnována recenzím v rubrice s názvem Týden v kultuře.

Od čísla 9 (II.) pak vycházela rubrika A jde se..., jejíž hlavním obsahem byly reakce na články jiných autorů v jiných periodikách. Často se věnovala např. článkům Ferdinanda Peroutky.

Počet stran se během prvních dvou let několikrát změnil. Kulturní politika začínala s osmi stranami, tento počet vydržel celý první ročník kromě několika čísel, která měla deset stran. V prvním čísle druhého ročníku se objevilo oznámení, že se rozsah Kulturní politiky zvětšuje z osmi na deset stran, některá čísla i na 12 stran. Na několik týdnů v roce 1947 se rozsah opět zmenšil na osm stran, to však byl důsledek nařízení o regulaci počtu stran a týkalo se tisku obecně.

4. Válka

Válka, její následky, fašismus a jeho projevy, likvidace, vliv na kulturu, trestání viníků a potřeba očištění byla přítomna v celých dvou ročnících.

V druhém ročníku článků s touto tematikou postupně ubývalo, ale i na jeho konci v srpnu 1947 se ještě objevovaly kreslené anekdoty s motivy hákového kříže³². Články s tematikou války a fašismu vycházely zejména v prvním ročníku velmi často. Ať už jako informace nebo jako morální apel.

V úvodnících E. F. Buriana se téma objevovalo od prvního čísla, často se zmiňoval o své zkušenosti z koncentračních táborů. V jeho člancích je tedy radikalismus vysvětlitelný. „Po letech jsme se ovšem divili, když někteří občané začali nosit jenom kravaty jisté barvy a košile jisté barvy. My se tomu smáli tak dlouho, až jsme v koncentračních táborech div smíchy nepraskli.“³³

Postoj ke kolaborantům byl striktní – to platilo pro celou redakci. Upozorňovalo se i na konkrétní případy nepotrestaných kolaborantů nebo těch, kdo sice potrestaní byli, ale rozhodnutí soudu nerespektovali, např. v článku *Pan profesor a očišťa* se píše, že profesor Mentl, pro své působení v roce 1938 zbaven na pět let čestných funkcí, používá stále titul předseda České kardiologické společnosti.³⁴ Zejména šéfredaktor byl neoblomným zastáncem přísného postoje k byt' jen náznakům kolaborace³⁵. „Zatímco pronásledovaní kulturní pracovníci, kteří zůstali věrni programu české avantgardní demokracie, byli buďto popraveni, nebo v koncentračních táborech, nebo bojovali s puškou v ruce za osvobození své vlasti, nebo byli umlčeni, v Čechách a na Moravě několik těch zbylých inteligentů a polointeligentů krmilo naše občanstvo vši možnou kulturou

³² např. v čísle 47, viz příloha č. 4 a 5

³³ BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1945, roč. 1, č. 1, s. 1.

³⁴ HAŠKOVEC, V. Pan profesor a očišťa. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 32, s. 3.

³⁵ Tento názor E. F. Buriana zpochybňuje Jindřich Chaloupecký. Píše, že na to, aby bylo umělci znemožněno za války tvořit, obvykle stačilo známé jméno a názory. Podle Chaloupeckého to platilo i v případě E. F. B. Naopak ti, kdo se snažili v provozování divadel apod. pokračovat, byli lidé neznámí, proto nebyli vystaveni takové nežádoucí pozornosti. (PŘIBÁŇ, Michal. *Z dějin českého myšlení o literatuře 1 /1945-1948/ : Antologie k Dějinám české literatury 1945-1990*. 1. vyd. Praha : Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2001. ISBN 80-855778-34-3. s. 18.)

a pakulturou.³⁶ Někdy se fašismus používal i jako argument – fašisté něco dělali určitým způsobem, proto je třeba se tomu vyvarovat, abychom nebyli jako oni.

Velmi často se vyskytovaly články s tematikou poničené Evropy. Články typu *Holandsko jaké je dnes*³⁷ popisují současný stav dané země v porovnání s jejím stavem těsně po válce, jaké následky stále přetrvávají, co je ještě třeba opravit. Stejně i článek *Tři města po válce*, který srovnává Prahu, Varšavu a Berlín z hlediska poškození a obnovy. Probírá i náladu v jednotlivých městech a chuť, s jakou likvidují škody.³⁸

Články varovaly i před nebezpečím nového fašismu, např. *Fašismus není mrtev* připomíná, že ještě jsou na světě fašistické režimy a že je třeba se chovat tak, aby fašismus neohrozil světový mír. „Připomeňme si nepatrné zdánlivě nicotné počátky této zruďné doktríny a nezapomeňme, že fašismus vyrostl nezadržitelně z drobných začátků, že přechodně mohl zvítězit a dospět k ničivým důsledkům jen vinou slabošské a vnitřně rozvrácené demokracie...“³⁹ Článek *Druhé kolo boje o mír* popisuje novou hrozbu v Německu. Erik Kolár zde tvrdí, že Němci čekají na nového Hitlera, nejsou ochotni přiznat vinu na válečných hrůzách. Němci podle Kolára trpí komplexem méněcennosti, proto touží po nadvládě. „Nad jiné jasně musíme uvědomit toto nebezpečí my, kteří nyní vyvážíme do Německa půl třetího milionu nacistů. Jejich děti i praděti budou nám přísahat pomstu.“⁴⁰

Dostatek prostoru byl věnován i informování o procesech v Norimberku. Ať už jako reportáže Františka Němce *Vzkaz z Norimberka* a *Ještě Norimberk* nebo epigram *Norimberský epitaf*. Ve *Vzkazu z Norimberka* píše Němec např. o tom, že vědci zkoumají, jestli má sklon k zlu nějakou tělesnou příčinu. „Tak na příklad pokud jde o Göringa, není prý vyloučeno, že jeho zločiny, právě tak jako jeho tloušťka, mají svou příčinu v abnormalitě některé z jeho žláz a uvažuje se o tom, aby způsob poprav, celkem správně obecně předpokládané, byl určen se

³⁶ BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1945, roč. 1, č. 12, s. 1.

³⁷ LENZ, Evžen. *Holandsko jaké je dnes*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 15, s. 5.

³⁸ STORM, V. *Tři města po válce*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 42, s. 6.

³⁹ POBER, Jirí. *Fašismus není mrtev*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 30, s. 4.

⁴⁰ KOLÁR, Erik. *Druhé kolo boje o mír*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 27, s. 3.

zřetelem ke všem potřebám vědeckého bádání.⁴¹ I dále řeší, kde jsou příčiny vzniku a rozšíření ničivé ideologie.

V souvislosti s trestáním kolaborantů byly aktuální i slovenské procesy. Např. *Slovenský „štát“ před soudem* je reportáž Leopolda Laholy z procesu s Jozefem Tisem a Alexandrem Machem. Lahola prezentuje Tisa jako slabocha, který svaluje vinu na ostatní. „Po zkušenostech z podobných procesů ze zahraničí a u nás dalo se očekávat, že Tiso bude rozhodující fakta zapírat. Ale nikdo by nebyl věřil, do jakých absurdností se dostane při zapírání notoricky známých věcí. (...) Nevěděl, že Československo bylo roku 1938 ohroženo, nevěděl, kam míří politika henleinovců...“⁴²

Slovenskem a kolaborací se zabývaly také články týkající se Demokratické strany, která zkomplikovala KSČ vítězství ve volbách⁴³. Např. v článku *Pražský zásah na Slovensku* tvrdí Dezider Benau, že „Praměňom zla je vedenie DS a nie slovenský národ.“⁴⁴ Demokratická strana podle Benaua podporuje zbytky „ľudáckých“⁴⁵ fašistů.

Často se také, hlavně zpočátku, vyzdvihovaly zásluhy osvoboditelů, v různých souvislostech. Jako v článku *Děti Prahy dětem Moskvy*, v němž Z. N. Arnoštová píše o hračkách a dopisech, které pražské děti moskevským poslaly. Z dopisu: „My, děti čsl. republiky, nikdy nezapomeneme osvobození naší vlasti vaší Rudou armádou.“⁴⁶

V oblasti kultury se rozebírala její deformace fašismem. Jiří Weil v článku *Protektorátní literatura* zdůrazňuje omezení literatury za války na neutrální témata, což přerušilo nastoupenou linii sociálních témat. Bude nutné literaturu opět rozvinout a obohatit.⁴⁷ Psalo se i neuspokojivé situaci v jiných evropských státech, např. *O vídeňské kultuře*.⁴⁸

⁴¹ NĚMEC, František. Vzkaz z Norimberka. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 12, s. 1.

⁴² LAHOLA, Leopold. Slovenský „štát“ před soudem. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 13, s. 1.

⁴³ výsledky voleb, viz kapitola Volby

⁴⁴ BENAÚ, Dezider. Pražský zásah na Slovensku. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 39, s. 3.

⁴⁵ „ľudáci“ – příslušnost k Ludové straně

⁴⁶ ARNOŠTOVÁ, Z. N. Děti Prahy dětem Moskvy. *Kulturní politika*. 1945, roč. 1, č. 9, s. 3.

⁴⁷ WEIL, Jiří. Protektorátní literatura. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 45, s. 6.

⁴⁸ POLENSKÁ, Marie. O vídeňské kultuře. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 1, s. 6.

4.1 Katoličtí autoři a KP

Některé noviny a časopisy, Kulturní politika mezi nimi, se snažily kompromitovat české katolické autory – Jakuba Demla, Jaroslava Durycha a Jana Zahradníčka. Nejjednodušší cestou bylo využít „očisty“ a v tomto smyslu je očernit. S autory KP polemizoval Timotheus Vodička v Akordu: „Oč šlo od počátku, bylo zřejmé, aby byla zmíněným katolickým spisovatelům znemožněna účast v kulturní činnosti.“⁴⁹

V čísle 12 (I.) napsal Václav Běhounek v článku *Kolaborant před kolaboranty* o Janu Zahradníčkovi, že je kolaborant a že napadal národní morální hodnoty, základní ideje republiky: „Po Zahradníčkovi a jeho ideových přátelích zůstává jenom nepříjemný nacistický puch.“⁵⁰ Jako důkaz, že je Zahradníček kolaborant, uvádí Běhounek dva citáty. Jeden z nich prozrazuje Zahradníčkův názor, že stát vidí spásu v Sovětském svazu a v komunismu, což Zahradníček označuje za „sebevražednou naději“.⁵¹

V článku nazvaném „Nepochopitelný“ klíč⁵² psal Josef Brambora v podobném duchu o Jakubu Demlovi. „Tam zase na základě jediného článku Jakuba Demla o Maxu Ledererovi musí být podle pana Josefa Brambory ,každému jasno jednak, že se Deml nikdy nemůže vrátit do české literatury, jednak že poslání Demlovo v jeho občanském a kněžském životě bude musit být zcela mimořádné, aby mohl doufat ve věčnou spásu (!), když tak neslýchaně urazil základní křesťanské přikázání.“⁵³ Timotheus Vodička považuje Bramborův

⁴⁹ V článku Timothea Vodičky *Tažení proti katolickým spisovatelům*. Akord 13, 1946/47, s. 177-185 (PŘIBÁŇ, Michal. *Z dějin českého myšlení o literatuře 1 /1945-1948/ : Antologie k Dějinám české literatury 1945-1990*. 1. vyd. Praha : Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2001. ISBN 80-855778-34-3. s. 29.)

⁵⁰ BĚHOUNEK, Václav. *Kolaborant před kolaboranty*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 12, s. 4.

⁵¹ V článku Timothea Vodičky *Tažení proti katolickým spisovatelům*. Akord 13, 1946/47, s. 177-185 (PŘIBÁŇ, Michal. *Z dějin českého myšlení o literatuře 1 /1945-1948/ : Antologie k Dějinám české literatury 1945-1990*. 1. vyd. Praha : Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2001. ISBN 80-855778-34-3. s. 26-27.)

⁵² BRAMBORA, Josef. „Nepochopitelný“ klíč. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 4, s. 8.

⁵³ V článku Timothea Vodičky *Tažení proti katolickým spisovatelům*. Akord 13, 1946/47, s. 177-185 (PŘIBÁŇ, Michal. *Z dějin českého myšlení o literatuře 1 /1945-1948/ : Antologie k Dějinám*

článek za naprosté nepochopení Demlova díla. Brambora píše, že Deml článkem kolaboroval s antisemitou Juliem Streicherem, pohoršilo ho, že kritizoval Židy. Vodička argumentuje četnými přátelstvími Jakuba Demla s Židy, přičemž tvrdí, že Demlovo přátelství i kritičnost je projevem jeho lásky k lidem. V pasáži o tom, že se od Demla ve svých posledních chvílích distancoval jeho přítel Otokar Březina, Brambora podle Vodičky lže.⁵⁴

V článku *Vynucená polemika* se Josef Brambora brání, že dílo Jakuba Demla zná a výtky Timothea Vodičky odmítá.⁵⁵

K. J. Beneš v článku *A také odhmyzit...* posuzuje Jaroslava Durycha, ale sahat na tvůrčí svobodu a „umlčovat básníky“ se mu přičí. Porovnává lidské a umělecké hodnoty J. Durycha s Františkem Zavřelem, o němž na začátku článku píše, že věnoval za okupace své dílo Hitlerovi a v květnu 1945 totéž dílo Stalinovi. Tvrdí, že ač se Durych a Zavřel liší umělecky, lidsky už tolik ne. Píše, že Durych a Durychovci „...svými vlastními činy a tedy svými vlastníma rukama roztrhali legitimaci, která je opravňovala ke vstupu na jeviště.“⁵⁶

české literatury 1945-1990. 1. vyd. Praha : Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2001. ISBN 80-855778-34-3. s. 27.)

⁵⁴ V článku Timothea Vodičky Tažení proti katolickým spisovatelům. Akord 13, 1946/47, s. 177-185 (PŘIBÁŇ, Michal. *Z dějin českého myšlení o literatuře 1/1945-1948/ : Antologie k Dějinám české literatury 1945-1990*. 1. vyd. Praha : Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2001. ISBN 80-855778-34-3. s. 27-28.)

⁵⁵ BRAMBORA, Josef. Vynucená polemika. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 52, s. 3.

⁵⁶ BENEŠ, K. J. A také odhmyzit... *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 14, s. 4.

5. Znárodnění

Po válce začalo Československo přijímat koncept řízeného hospodářství. S tím souviselo i znárodnění, které bylo velkou částí veřejnosti považováno za cestu k sociální spravedlnosti.

Jako první byl znárodněn film. Zestátnění bylo uzákoněno dekretem prezidenta republiky 11. 8. 1945. Následovalo znárodnění dolů, klíčového průmyslu, bank a pojišťoven⁵⁷. Odpor vůči zestátnění byl minimální. Postupně k němu začala směřovat i divadla, místo soukromníků se provozovateli staly národní výbory.⁵⁸

Postoj Kulturní politiky ke znárodnění čehokoli byl velmi vstřícný. Často psala o výhodách znárodněného filmu, o potřebě znárodnit divadla, aby nemusela bojovat o přežití a o znárodnění průmyslu ve prospěch širokých lidových vrstev.

V článku *Bojujeme o zdraví* navrhuje J. Pospíšil zestátnění veškerého farmaceutického průmyslu, aby malé laboratoře nemohly předražovat své léky a používat nekvalitní suroviny, čímž se umožní přístup lidu k lékům.⁵⁹

V článku *Dědek tahá řepu* píše Jiří Weiss o tom, jak se zestátněný film začíná rozvíjet, konkrétně jak se rozvíjí trikový film. O něm mluví jako o světle, které se vynořuje z šera a chaosu.⁶⁰

V článku *Na filmové frontě klid* hodnotí Jiří Weiss stav českého zestátněného filmu. Konstatuje, že „...ustala palba tisku proti zestátněnému filmu...“⁶¹ – začala výroba nových filmů. Dále vysvětluje, že film je organizován odborníky, že ho bylo nutné pro uvedení do provozu zbyrokratizovat, ale byrokracie bude brzy zbaven, počáteční chaos se daří překonat.

⁵⁷ dekrety z 28. 10. 1945

⁵⁸ KUSÁK, Alexej. *Kultura a politika v Československu 1945-1956*. 1. vyd. Praha : Torst, 1998. ISBN 80-7215-055-3. 1945-1948: Kultura a komunisté, s. 188-190.

⁵⁹ POSPÍŠIL, J. Bojujeme o zdraví: Poměry ve farmaceutickém průmyslu. *Kulturní politika*. 1945, roč. 1, č. 3, s. 3.

⁶⁰ WEISS, Jiří. Dědek tahá řepu. *Kulturní politika*. 1945, roč. 1, č. 8, s. 7.

⁶¹ WEISS, Jiří. Na filmové frontě klid. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 15, s. 7.

V úvodníku v čísle 21 (I.) porovnává E. F. Burian státní a soukromé podnikání. Zdůrazňuje odpovědnost za práci ve státním podniku. „Je velmi důležité, uvědomíme-li si, jaké je vlastně naše soukromé postavení ve státních podnicích. Stát jsme my, tudíž podniky, které jsou státní, jsou naše. Jsem-li zaměstnáván ve státním podniku a vím-li, že stát jsem já, pak prakticky zaměstnávám sebe. Tato souvztažnost nutí mě k větší výkonnosti a mého souseda také. (...) Když nevyhovuješ, musíš jít někam, kde vyhovovat budeš.“⁶² Na vedoucích místech budou odborníci, státní hospodářství musí mít řád.

V článku *PVV – a co dál?* píše Vladimír Kaigl, že na veletrzích se ukázalo, že má Československo náskok oproti zahraniční konkurenci díky rychlé obnově výroby. „Zde si musíme uvědomit, že to je výhradní zásluhou znárodnění.“⁶³

Článek *Zpět z Ameriky* uvádí, že se Američané zajímají o československý dvouletý plán a znárodnění kinematografie. „Znárodnění, to je něco, co nám umělečtí filmoví pracovníci jaksi dobromyslně závidí.“⁶⁴

V článku *Z nevědomosti* se Vladimír Kaigl zmiňuje o bývalých cukrobaronech, kteří se měsíc před oficiálním zahájením dvouletky neustále snaží hatit ustavení národních podniků a ústředního orgánu cukrovarnického průmyslu.⁶⁵ Píše i o některých dalších jevech, které brzdí vývoj.

V článku *Ochrana vykořisťovatelů* píše Vladimír Kaigl o případu čtyř podnikatelů, kteří okradli obyvatele Konětop o milion Kčs. „Jednomu rolníkovi zastavili stavbu, protože jim nechtěl proti předpisům přenechat brambory, jinde žádali o úplatky v potravinách a pod. (...) Ještě stále je národ bezostyšně okrádán kapitalisty.“⁶⁶ Podnikatelé podle Kaigla odmítají ustavení národních podniků proto, že by pak nemohli okrádat lidi. „Doby sobeckého kořistnictví sice ještě, jak je vidět, nepominuly, ale v nejbližší době nenávratně pominou. A stalo by se to ještě daleko dříve, kdyby vedení některých stran se záměrně nestavělo proti zájmům národa a přání svých vlastních příslušníků ze řad pracujícího lidu. kdyby se nestavělo na ochranu šmelinářů a kořistníků.“⁶⁷

⁶² BURIAN, E. F. Úvodník. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 21, s. 1.

⁶³ KAIGL, Vladimír. *PVV – a co dál?* *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 2, s. 3.

⁶⁴ *Zpět z Ameriky*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 6, s. 4.

⁶⁵ KAIGL, Vladimír. *Z nevědomosti?* *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 11, s. 3.

⁶⁶ KAIGL, Vladimír. *Ochrana vykořisťovatelů*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 21, s. 1 a 4.

⁶⁷ KAIGL, Vladimír. *Ochrana vykořisťovatelů*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 21, s. 1 a 4.

V článku *Pomoc divadlu* navrhuje Antonín Dvořák zestátnění alespoň některých divadel, zejména těch umělecky významných, aby se zbavila hospodářských starostí.⁶⁸

V článku *Lékárny po meči i po přeslici* upozorňuje Božena Maturová, že jsou ještě lékárny v soukromých rukou, ačkoli patří do veřejného zdravotnictví. Navíc se dědí.⁶⁹

⁶⁸ DVOŘÁK, Antonín. Pomoc divadlu. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 21, s. 4.

⁶⁹ MATUROVÁ, Božena. Lékárny po meči i po přeslici. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 28, s. 3.

6. Úpadek kultury

V oblasti vydávání knih⁷⁰ existovala snaha eliminovat (na popud ministerstva informací) vydávání knižního braku a naopak vydávat především knihy hodnotné, tzv. program „ideální literatury.“⁷¹ Účelem bylo především napravit škody způsobené literatuře za okupace. Nutnost regulace ale byla podpořena i nedostatkem papíru, podobně jako u periodického tisku.

Autoři článků v Kulturní politice viděli jako největší problém kultury nekontrolované nebo nedostatečně kontrolované vydávání knih, z nichž mnohé byly podle jejich názoru velmi nekvalitní, vydávání jiných bylo zase neuspokojivé, např. klasiků. S tím jsou spojeny i případné změny čtenářstva – lidé méně čtou – autoři článků hledali důvody těchto změn a navrhovali i různá zlepšení, jak knihu potenciálním čtenářům přiblížit.

V článku *Dobrou knihu všem* navrhuje E. Uggé vytvoření levné dobré lidové knižnice a zároveň její spojení s edicí pro vojáky, čímž by se mohla ještě více zlevnit. Kvalitní knihy by se mohly zatím vydávat v kapesním vydání. „Takovou knižnicí by vyrostla všeobecná láska ke knize a čtenář už získaný by pak toužil jistě i po tom, aby si své knižní miláčky koupil v ‚normálním‘ vydání, které ovšem by mohlo být krásně vypraveno – ovšem až zase bude dostatek materiálu.“⁷²

V článku *Kniha na kolečkách* navrhuje Pavel Eisner využít momentu, kdy se lidé nudí (jízda ve vlaku) a nabídnout jim knihu. Navrhuje zřídit síť nádražních knihkupectví. Ještě lepší variantou by byly nádražní půjčovny knih – v tomto

⁷⁰ Za vydávání knih odpovídal od roku 1945 publikační odbor ministerstva informací, konkrétně knižní oddělení, které povolovalo vydávání knih. „Od 24. 11. 1945 pracovala při ministerstvu jako poradní orgán Státní publikační komise, v níž byli přítomni zástupci státních orgánů (ministerstev informací a školství), masových organizací (ÚRO, SČM) a zájmových sdružení (např. Syndikát českých spisovatelů).“ KNAPÍK, Jiří. *Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948-1953 : Biografický slovník stranických a svazových funkcionářů, státní administrativy, divadelních a filmových pracovníků, redaktorů...* 1. vyd. Praha : Libri, 2002. ISBN 80-7277-093-4. Články kulturní politiky a jejich působnost, s. 19.

⁷¹ JANÁČEK, Pavel. *Literární brak : operace vyloučení, operace nahrazení, 1938-1951*. 1. vyd. Brno : Host, 2004. ISBN 80-7294-129-1. Potlačování okraje, prosazování středu, s. 153.

⁷² UGGÉ, Emanuel. *Dobrou knihu všem*. *Kulturní politika*. 1945, roč. 1, č. 4, s. 5.

případě by cestující složil za knihu zálohu, pokud by ji vrátil, dostal by zpět většinu zálohy, pokud ne, mohl by si knihu i nechat. „Uvážíte-li lidskou pohodlnost, zapomnětlivost, cestovní chvat a zmatek, dopočítáte se, že by se mnoho a mnoho výtisků nikdy už do nádražních půjčoven nevrátilo. Takže by se zde nabízel dost rafinovaný trik, jak pomáhat knihám k odbytu. A to dobrým a velmi dobrým knihám.“⁷³

Václav Běhounek píše v článku *Mnoho jsme zameškali* o nedostacích literatury o dějinách sociálních hnutí a socialismu. Chce oživit myšlenku Sociálního muzea, vybudovat by ho mohlo odborové hnutí a politické strany.⁷⁴

Článek *Proti braku* se zabývá nekvalitními knihami, kterými je zaplavena Francie. Tyto levné knihy považuje za politickou propagandu, která nabádá k maloměšťačtví, malosti, sobeckosti apod. Považuje tuto literaturu za antisociální a protidemokratickou. „Jen v jedné věci se francouzští pozorovatelé mýlí. Svým míněním, že přímými zákazy knižnímu braku čelit nelze. Lze a má se a bez pardonu.“⁷⁵

V článku *Neumřela, ale spí* kritizuje František Listopad literární kritiku. Literární měsíčníky se věnují všemu jinému, jen literární kritice ne.⁷⁶

V článku *Jak pomoci odbytu knih* jsou uvedeny dvě možnosti, jak propagovat knihy. Svaz knihkupců by mohl podle amerického vzoru vydávat měsíčník věnovaný jen knihám. Rozdával by se zdarma do kaváren, nádražních čekáren apod. a měl by velkou inzertní část. Jako druhou možnost navrhuje reklamu na knihy před promítáním filmů v biographech. „Není závady, proč by se nemohl vydat předpis, který by zavazoval všechny biografy, aby před programem promítaly pět minut návštěví o knihách.“⁷⁷

V článku Svatopluka Sovy *Dopis k 5. květnu – nikoli oslavný* autor píše Janu Halasovi a stěžuje si na to, jaký knižní brak povoluje jeho otec jako zástupce ministerstva informací vydávat. „Namítneš, že máme svobodu, že není censura a mnohé jiné věci. Já Ti na to odpovím, že dokud budu dýchat, dokud budu všemi silami a jak nejlépe umím, svobodu hájit, ale ono je to s tou svobodou, jak se

⁷³ EISNER, Pavel. Kniha na kolečkách. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 18, s. 4.

⁷⁴ BĚHOUNEK, Václav. Mnoho jsme zameškali. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 20, s. 4.

⁷⁵ Proti braku. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 20, s. 7.

⁷⁶ LISTOPAD, František. Neumřela, ale spí. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 22, s. 4.

⁷⁷ Jak pomoci odbytu knih. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 28, s. 4.

lidově říká, ‚vocaď až pocaď‘. Máme-li mít svobodu v tom, aby si kdejaký nesvědomytý člověk mohl vydávat jen pro své vlastní obohacení bezcenné rýmovačky, které využívají konjunktury, nebo slaboduché dívčí romány a podobné ubohosti, pak je svoboda podnikání, resp. vydávání knih otázkou velmi ožehavou.“⁷⁸

V článku *Očima ministerstva* vyšla reakce ministerstva informací na *Dopis k 5. květnu*. Bohumil Novák vysvětluje, jak vznikl chaos na knižním trhu. Píše, že publikační odbor ministerstva informací připravil osnovu zákona o neperiodickém tisku, ta se však ještě nedostala ani do parlamentu. Mnoho nekvalitních knih se také začalo tisknout v době, kdy ministerstvo informací teprve zahajovalo činnost. Nejméně třetinu došlých knih ministerstvo odmítlo. Vydávání dobrých knih se nemá uspěchat, vydat všechny najednou také nelze⁷⁹.

Jaroslav Moravec v článku *Kondensované knihy* píše o Omnibooku, klasickém díle, které se prodává v Americe ve zkrácené podobě, někdy i několik zkrácených knih v jednom sešitě. Kritizuje americký postoj „time is money“. „...prosperita není přímo úměrna lidskému štěstí a mnohé chudší národy jsou v podstatě daleko šťastnější.“ Ironizuje americkou snahu nahlížet na všechno ekonomicky. „Možná, že jednou dojde až k samému vrcholu duševní ekonomie: ze všech kondensovaných knih vznikne jedna superkondensovaná, která mu vystačí na celý život. Uvěří, že stačí, aby ji jednou přečetl a bez valné duševní námahy pochopí všechna tajemství života, která se soustředila do několika desítek stránek, že pozná vrcholky literární tvorby i všechny propasti lidského ducha. Pak ušetří maximum času věnovaného přemýšlení, které bolí a bude se moci plně věnovat zběsilému závodu s časem.“⁸⁰

Článek Jiřího Weila *Kniha* udává jako hlavní příčinu upadajícího zájmu o knihy jejich vysokou cenu. V knihovnách není dostatek knih, zejména v pohraničí „... mostecká knihovna nemůže půjčovat knihy, protože jich má tak malý počet, že se bojí, aby nebyly zničeny přílišným půjčováním...“⁸¹

⁷⁸ SOVA, Svatopluk. *Dopis k 5. květnu – nikoli oslavný*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 29, s. 4

⁷⁹ NOVÁK, Bohumil. *Očima ministerstva*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 32, s. 4.

⁸⁰ MORAVEC, Jaroslav. *Kondensované knihy*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 36, s. 3.

⁸¹ WEIL, Jiří. *Kniha*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 46, s. 4.

V čísle 1 druhého ročníku v kurzívě *Osvěta* přičítá Pavel Eisner podíl na krizi knihy mj. i cenám za elektrický proud. „Pracující člověk může číst jen večer. Číst znamená svítit. Svítit znamená dnes výdaj zcela nebývalý.“⁸²

V článku *Na okraj knižní krise* se píše, že se tiskne málo českých knih. Překladů se tiskne víc, protože představují bezpečný zisk. Vydávání českých knih je na vydávání cizích přímo závislé. Článek nabádá k většímu zájmu o českou knihu a k ignorování snobských sklonů číst jen knihy zahraniční.⁸³

V článku *Vydavatelé se činí* se B. Sýkora zmiňuje o nevalné kvalitě velké části vydávaných knih. Autor je pro větší regulaci vydavatelů. „Někteří byli dokonce ochotní vidět v zasahování do vydavatelské činnosti totalitu, zbytek nacismu a nevím jakou ještě ohavnost. Přál bych jim, aby se několik týdnů probírali knižními novinkami. Myslím, že by jim měsíc stačil, aby se stali obhájci povolovacího řízení.“⁸⁴

Jaroslav Pelc kritizuje v článku *Není vědecké literatury* nedostatek učebnic pro vysokoškoláky, studenti některých oborů jsou dokonce nuceni studovat převážně z německých knih, vzácněji i z anglických a ruských. Mnoho knih není ani sepsáno, další jsou připraveny k tisku, ale netisknou se.⁸⁵

Článek *Časy se nemění* obsahuje citace z díla Jindřicha Vodáka z roku 1913. Vodák posuzoval kvalitu nevázaných knih, které se rozpadaly, chybu viděl i v různosti formátů knih, vydávání příliš tenkých básnických knih považoval za plýtvání papírem.⁸⁶

V kurzívě *Student a kniha* píše Pavel Eisner o drahých knihách a studentech, kteří si je nemohou dovolit. Navrhuje knihkupcům, aby dávali studentům slevu 15-20 %. „Kdo si v mladých letech zvykne kupovat knihy, sotva již odvykne. Ze studenta, který si opatřoval knihy se slevou, bude jednou profesor, inženýr, advokát, notář, lékař, který si pilně kupuje knihy bez slevy.“⁸⁷ Sleva by se nemusela dávat na brakové knihy, naopak u českých klasiků a naučných děl by měla být co největší.

⁸² EISNER, Pavel. *Osvěta. Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 1, s. 1.

⁸³ Na okraj knižní krise. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 3, s. 4.

⁸⁴ SÝKORA, B. *Vydavatelé. Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 4, s. 4.

⁸⁵ PELC, Jaroslav. *Není vědecké literatury. Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 5, s. 6.

⁸⁶ *Časy se nemění. Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 5, s. 6.

⁸⁷ EISNER, Pavel. *Student a kniha. Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 8, s. 2.

V článku *Krise knihy* navrhuje Pavel Eisner omezení daní u knih. „Nemohl by se (stát – pozn. aut.) spokojit výdělkem, který jej minout nemůže, ziskem, který mu vyplyne z občanstva knihami vzdělaného, poučeného, knihami k přemýšlení a mravnosti vycištěného? Je opravdu třeba, aby stát zdaňoval kulturu?“⁸⁸ Navrhuje, aby bylo sto knih do roka osvobozeno od daně, určil by je zvláštní kulturní sbor. Pak by se mohly vydávat hodnotné knihy ve velkých nákladech, navíc by nízká cena zvýšila poptávku.

Článek *Pověz mi, co čteš* napsala Jana Krejcarová. „Jana Krejcarová je jedna z těch mladých, kteří se dívají kolem sebe a chtějí povědět, co vidí.“⁸⁹ Mladí sice čtou, ale mají povrchní vědomosti. Mládež zná českou i světovou literaturu, ale jen tu moderní, Máchu, Tyla nebo Dickense četl málokdo. Mládež také podle autorky nad knihami málo přemýšlí. „Na omluvu mládeže třeba uvést, že velkou úlohu zde hraje také nesporná vina nakladatelů, kteří vydávají systematicky nesmírná kvanta braku, ať už z naší literatury nebo v překladech.“⁹⁰ K mnohým knihám se tak mládež nedostane, protože se nevydávají nebo jsou příliš drahé.

Článek Pavla Eisnera *Knihy a kolportáž* prosazuje povolení kolportáže, protože jinak mohou knihkupci způsobit, že se dobrá kniha vůbec nedostane do knihkupectví, tedy ani ke čtenářům. Reklama na knihy v periodickém tisku je neúčinná. „Obava, že by se kolportovaly výnosné tištěné nanicovitosti, odpadá, neboť nad knižní produkcí bdí státní dozor.“⁹¹ Svaz knihkupců a nakladatelů je ale proti nakladatelské kolportáži. „Nic nebrání, aby se kolportáž povolila knihkupcům.“⁹²

V čísle 13 vyšla stejnojmenná reakce na článek *Pověz mi, co čteš* z čísla 10. Jsou zde uveřejněny tři dopisy došlé do redakce. Z reakcí lze vybrat toto: knihám by se měl věnovat i rozhlas, mladí čtou moderní literaturu, protože je zajímavá, co se kolem nich děje, někteří vydavatelé vydávají knihy, které kazí vkus, slovenskému studentovi připadá četba starších slovenských děl jako literární

⁸⁸ EISNER, Pavel. *Krise knihy*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 9, s. 6.

⁸⁹ KREJCAROVÁ, Jana. *Pověz mi, co čteš*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 10, s. 6.

⁹⁰ KREJCAROVÁ, Jana. *Pověz mi, co čteš*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 10, s. 6.

⁹¹ EISNER, Pavel. *Knihy a kolportáž*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 12, s. 6.

⁹² EISNER, Pavel. *Knihy a kolportáž*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 12, s. 6.

pseudoarcheologie a kvůli zpoždění překladů nemá chuť číst ani světovou literaturu.⁹³

V článku Josefa Brambory *Kolem knih* jsou uvedeny výsledky knižní ankety Svobodných novin. Autor oceňuje, že jsou domácí autoři oblíbení, ale ocenil by, kdyby se v žebříčku objevilo více slovanských autorů. Autor dále pochybuje o výsledku diskusí, že dobrá kniha není v krizi. A nakonec konstatuje, že poklesl zájem o obrozeneckou beletrii, naproti tomu vědecká obrozenecká díla se dražila úspěšně na knižní aukci.⁹⁴

V kurzívě *Slavme slavně* Pavel Eisner navrhuje, jak povzbudit zájem o slovanskou literaturu. Chce, aby se vyhlašovala soutěž o nejlepší překlad básně slovanského básníka.⁹⁵

V článku *Hlas knihkupce* píše Josef Rampach, že lidem na knihy nezbývají peníze a že se vydává příliš mnoho knih, je nadbytek lidí, kteří je píšou, počet nakladatelů se od roku 1938 zvýšil nejméně o třetinu. Kolportéři nepomohou. „Jediná rada je: Omezte zbytečné vydávání ještě zbytečnějších knih, usměrňte svůj nakladatelský program a místo dnešních 150 knih vydaných ročně, vydejte jich jen 30, ale hodnotných, po kterých i při dnešním nedostatku peněz, čtenáři rádi sáhnou.“⁹⁶

V článku *Knihy v novinách* kritizuje Václav Běhounek, že denní tisk věnuje málo prostoru informacím o nových knihách. Např. sport v dostává v novinách oproti kultuře dvojnásobný prostor.⁹⁷

V čísle 24 (II.) v rubrice Zápisky KP se popírá krize knihy, což je odůvodněno tím, že vyšly hned dvě knihy v nákladu padesáti tisíc kusů. První je kniha od Oty Šafránka⁹⁸: „...jedna z nejlepších knížek pro mládež, jaká u nás kdy vyšla a nezabývá se ničím menším ani větším, než dvouletkou.“⁹⁹ Druhá je norská kniha *Muži divočiny*, jejím autorem je Helge M. Ingstad.

⁹³ Pověz mi, co čteš. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 13, s. 6.

⁹⁴ BRAMBORA, Josef. *Kolem knih*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 13, s. 6.

⁹⁵ EISNER, Pavel. *Slavme slavně*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 16, s. 2.

⁹⁶ RAMPACH, Josef. *Hlas knihkupce*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 16, s. 6.

⁹⁷ BĚHOUNEK, Václav. *Knihy v novinách*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 20, s. 6.

⁹⁸ název knihy v článku není uveden

⁹⁹ Zápisky KP. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 24, s. 6.

V článku *Důvod k manifestaci i přemýšlení* přichází František Listopad s námětem k úvaze, zda je správné, že se tiskne málo knih a mnoho novin a že noviny věnují kultuře málo prostoru. „Do tohoto malého chlívku se tedy musí vejít vše, co se stalo včera: ale také by tam mělo být řešení závažných kulturních problémů a také by tam mělo být to, co by dovedlo upoutat ty, kteří ještě kulturní rubriky vynechávají (kulturní fejetony, fotografie, vtipy i – polemiky).“¹⁰⁰

V kurzívě *Návrat do knižní džungle?* odmítá Václav Běhounek návrhy na deregulaci knižního trhu a tím, že by někteří nakladatelé chtěli, aby se trh s knihami nereguloval, považují totiž tuto činnost ministerstva informací za nezákonnou. K diskusi došlo na valné hromadě Svazu českých knihkupců a nakladatelů v Brně. „Příznačné také je, že ti, kdo chtějí obnovit anarchii v knižním podnikání, se dovolávají svobody tisku a mluví o základních právech demokratického člověka tam, kde prokazatelně jde o špatný tisk a dobrý soukromý zisk.“¹⁰¹

V úvodníku v čísle 39 (II.) kritizuje E. F. Burian kapesní romány. Pro lepší ilustraci uvádí ve zkratce děj několika z nich. „Takové věci má tedy dnešní člověk číst a kulturnímu pracovníku pomalu nezbude než doufat v přirozené zdraví českého lidu, který si nakonec, i když si sem tam něco takového přečte, najde ve vlastní skutečnosti více pravdy a více posily než v literatuře, která mu má pomáhat a která se takto lživě vydává za lidovou.“¹⁰²

V kurzívě *Strhaná regulace* píše Václav Běhounek, že se vydává mnoho knih, bez ohledu na kvalitu. „Nejen knihkupci, ale i sami nakladatelé se této nadprodukce začínají právem děsit. A to máme t. zv. regulovaný knižní trh, který leccos zbytného zadrží a omezí i za cenu, že si na smrt rozhněvá stoupence volné soutěže.“¹⁰³ Regulace nemá dostatečnou autoritu, aby zamezila vydávání podprůměrných knih. Přesto Běhounek tento druh cenzury chválí, protože se stará o duchovní hygienu a bez ní by to vypadalo mnohem hůř.

V kurzívě *Nedělní radost i sprcha* popisuje Pavel Eisner, jak ho potěšilo, když potkal v tramvaji mladou ženu, která si na nedělní výlet vezla knížku. Byl

¹⁰⁰ LISTOPAD, František. Důvod k manifestaci i přemýšlení. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 27, s. 3.

¹⁰¹ BĚHOUNEK, Václav. Návrat do knižní džungle? *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 35, s. 2.

¹⁰² BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 39, s. 1-2.

¹⁰³ BĚHOUNEK, Václav. Strhaná regulace. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 46, s. 1.

pak zklamán, když zjistil, že kniha, kterou nesla byla Draga Mašínová od F. de Gilbase.¹⁰⁴

Stejně jako o úpadku knihy se psalo o divácké krizi v divadlech. I zde byly návrhy, jak přilákat obecnost, byly uváděny různé důvody neúspěchu – od časného začátku představení, který nevyhovuje pracujícím člověku, až po příliš velkou koncentraci divadel v centru Prahy. Důvodem divácké krize v letech 1945-1946 byla jednak měnová reforma, jednak konkurence biografů, které lákaly diváky nižší cenou a zahraničními filmy. V roce 1945 byl navíc zrušen pro diváky cenově výhodnější abonentní systém, byl označen za „měšťácký“. V důsledku divácké krize se k němu ale mnoho divadel vrátilo.¹⁰⁵

Rozsáhlý článek Jaroslavy Reitmannové *Velectěné obecnost* se zabývá poklesem zájmu obecnosti o divadlo. Lidé chodí méně do divadla, protože nemají čas a protože je divadlo neuspokojuje. Jako další důvod uvádí konkurenci rozhlasu, který je pohodlnější variantou, dále konkurenci biografů, které jsou levnější a přinášejí i aktuality, dále i nutnost šetřit peníze. Přesto se domnívá, že i když lidé nechodí do divadla, alespoň čtou. „Že člověk nemá čas a peníze a mnoho jiných těžko postradatelných věcí. Ale knihu má. A když ji nemá, alespoň si ji vypůjčí. Knihu totiž nenahradí nic. Kniha však nenahradí divadlo.“¹⁰⁶

V článku *Pomoc divadlu* píše Antonín Dvořák o divácké krizi. „Je pochopitelné, že nemůže být uplatňován požadavek zestátnění divadel pro všechna existující divadla: jistě by to znamenalo neobyčejné zatížení státního rozpočtu.“¹⁰⁷ Víníkem zodpovědným za krizi je především divák. „Můžeme říci, že z celého trsu příčin, podmiňujících dnes diváckou krizi, je jedna z nejhlavnějších v tom, že ti, od nichž jsme očekávali, že budou skutečnou oporou rozvoji divadelní kultury, zklamali a převážně touží po nejbanálnější zábavě.“¹⁰⁸

¹⁰⁴ EISNER, Pavel. Nedělní radost i sprcha. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 47, s. 2.

¹⁰⁵ JUST, Vladimír, et al. *Divadelní kultura 1945-1989 v datech a souvislostech*. 1. vyd. Praha : Divadelní ústav, 1995. ISBN 80-7008-056-6. České divadlo na rozcestí, s. 22.

¹⁰⁶ REITMANNOVÁ, Jaroslava. Velectěné obecnost. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 13, s. 6.

¹⁰⁷ DVOŘÁK, Antonín. Pomoc divadlu. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 21, s. 4.

¹⁰⁸ DVOŘÁK, Antonín. Pomoc divadlu. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 21, s. 4.

Navrhuje, aby politické strany propagovaly návštěvu divadel v místních organizacích.

V kurzívě *Nestojí to za úvahu* uvažuje Jan Chaloupka, zda by krizi divadla nevyřešilo posunutí začátku představení na osmou hodinu večer, bylo by to přijatelnější pro pracující. Mnoho lidí má více úkolů než dříve, navíc se někteří raději divadelního představení vzdají, než aby přišli pozdě.¹⁰⁹

Další články se zabývaly úpadkem kultury obecně, hledaly příčiny, přinášely informace.

Článek *Sedmnáctiletí žijí kulturně* Vladimíra Kováříka informuje o výsledcích ankety, které se zúčastnilo 25 septimánů a 25 septimánek. Kovářík se zabývá zájmem o kulturu u mládeže. „Z uvedených dat plyne: Sedmnáctiletý středoškolák si koupí průměrně dvě knihy za měsíc, pět jich přečte, jde třikrát do divadla a pětkrát do biografu, jednou až dvakrát na výstavu; koncertu se účastní asi jednou za čtvrt roku. Na své kulturní zájmy vydá průměrně za měsíc 230 Kčs.“¹¹⁰ Nedostatek zájmu o výstavy a koncerty si Kovářík vysvětluje nedostatečnou uměleckou výchovou na školách, jinak generalizovat nechce.

V úvodníku v čísle 30 (I.) hledá E. F. Burian příčinu krize kultury. „A není možno klást vinu jenom na ramena kulturních pracovníků. Je tu ještě otázka vlastní vůle, chtít být lepším člověkem než jsem. Je tu otázka, zdali se spokojím s životem stádního zvířete anebo zda chci využít všech vymožeností moderního věku k tomu, aby můj život byl naplněn až po okraj.“¹¹¹ Pracující člověk má jít kultuře vstříc.

V úvodníku v čísle 34 (II.) píše Burian o krizi umění. „Hledáme-li základy krise v českém umění, tady jsou. Zatím, co se staráme o to, abychom do průmyslu a zemědělství přivedli co nejvíce tvůrčích sil, v kultuře tvůrčí síly zaměstnáváme vším jiným jenom ne tvůrčí prací.“¹¹² Umělci plní spíše reprezentativní a úřední funkce, když pracují jako kulturní atašé, poslanci, vyslanci nebo sekční šéfové.

¹⁰⁹ CHALOUPKA, Jan. *Nestojí to za úvahu?* *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 27, s. 1.

¹¹⁰ KOVÁŘÍK, Vladimír. *Sedmnáctiletí žijí kulturně*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 28, s. 4.

¹¹¹ BURIAN, Emil František. *Úvodník*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 30, s. 1.

¹¹² BURIAN, Emil František. *Úvodník*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 34, s. 1.

7. Demokratizace a decentralizace kultury

Zároveň s poukazováním na kulturní úpadek se často psalo v Kulturní politice i o nutnosti demokratizace kultury. Autoři článků se snažili vysvětlit, jak chápat současné umění, psali o návrzích na co nejefektivnější rozšíření kultury (zejména divadla, výstav a koncertů) a zároveň o nutnosti pozvednout úroveň umění a nezaměňovat masově rozšířené umění s brakem. Ukazuje se zde i potřeba korigovat vkus. I ta se reálně projevila, např. ustavením Distribučního sboru dramaturgů (vyhláška ze 16. 2. 1946), který vypracovával seznamy „doporučených her“, jejichž základem bylo přednostní uvádění domácích a slovanských autorů, zejména sovětských a ruských, a v případě her západních autorů bylo žádoucí, aby hra propagovala socializační tendence.¹¹³

Kromě demokratizace psali i o decentralizaci – o nevyváženém poměru kulturních institucí i akcí ve městech a na venkově. Od září 1945 existovala snaha tento problém skutečně řešit. „Nejednalo se o pouhou mechanicky naplňovanou divadelní geografii, nýbrž o snahu po vyrovnání kvantitativního nepoměru umělecké tvorby v tradičních centrech (Praha, Brno, Plzeň) a venkovských regionech. K naplnění tohoto cíle mohli přispět především sami umělci – avšak někteří divadelníci nabízená místa mimo Prahu odmítali (Jan Škoda se již nechtěl vrátit do Ostravy), jiní zase nebyli přijímáni v novém působišti (závodní rada Národního divadla moravskoslezského v Ostravě vyslovila nesouhlas se jmenováním Jaroslava Novotného do čela divadla). Příkladem chtěl jít E. F. Burian, který se ujal – vedle svého divadla a operetního divadla v Karlíně – i řízení brněnského Zemského divadla; brzy však (v polovině sezóny) na tento až megalomansky enormní úkol rezignoval.“¹¹⁴

V článku *Jak se dívat na Picassa* dává ředitel národní galerie Vincenc Kramář návod, jak chápat Picassovy obrazy. Picasso sám chtěl, aby si každý jeho obrazy vykládal po svém. Kramář považuje za ideál, pokud obraz vyvolá

¹¹³ JUST, Vladimír, et al. *Divadelní kultura 1945-1989 v datech a souvislostech*. 1. vyd. Praha : Divadelní ústav, 1995. ISBN 80-7008-056-6. České divadlo na rozcestí, s. 30.

¹¹⁴ JUST, Vladimír, et al. *Divadelní kultura 1945-1989 v datech a souvislostech*. 1. vyd. Praha : Divadelní ústav, 1995. ISBN 80-7008-056-6. České divadlo na rozcestí, s. 22.

v divákovi stejnou emoci, za níž vznikl. K pochopení umění je nutné výtvarné cítění. Píše, že lidé bez předsudků vnímají pokroková díla lépe než měšťané. „Není divu, že se naděje umělců upínají na dělnictvo, dosud málo účastné vyššího kulturního života, ale proto i na štěstí, většinou bez předsudků.“¹¹⁵

V článku *Umění dělníkům* píše E. F. Burian, že by hudební vystoupení pro dělníky v továrně mělo mít úroveň. Kritizuje, že umělci, kteří do továren a společenských domů jezdí, zpívají dělníkům o jejich práci ve volném čase. „Co byste konečně řekli vy sami, kdyby vám někdo, když si chcete odpočinout, přišel špatně dělat totéž, co vy jste dělali celý den.“¹¹⁶

V článku *Umění, umělci a lidé* se Věra Kratochvílová zabývá nepochopením současného umění širšími vrstvami. Rozpor spočívá v nesprávných očekáváních diváků. „Nespočívá tedy vina na umělci, ale na obecnstvu a jeho špatné výchově. Necht' kritici, učitelé a profesori dají lidu výtvarnou výchovu.“¹¹⁷

V článku *Organisace v umění* píše Karel Reiner „Tím jasněji si jsou vědomi umělci svých povinností k dělníkům: vykládat jim, jaký je smysl a podstata umění a jeho funkce, jeho původ a jeho působení, jak je sestrojeno umělecké dílo, proč vypadá tak a ne jinak, jak se máme na ně dívat, jak mu máme rozumět atd. Tak jako má každý člověk právo naučit se číst a psát a poznat základy vědění, které mu pak otvírají cestu k poznání vyšších a komplikovanějších životních forem a k vládě nad nimi, tak má pracující dnes právo na poznání všech hodnotných prostších i komplikovanějších statků a výtvorů kultury a umění.“¹¹⁸ I umění vyžaduje organizaci a plánování. Umělci musí být produktivní, což jsou tehdy, když se jejich dílo dostane k širokým vrstvám lidu. Z práce kulturních pracovníků a umělců má mít zisk celý kolektiv, ne jen jednotlivci.

V článku *Kulturní domy* Josef Hrubý vysvětluje, jak má vypadat a čemu sloužit kulturní dům. Podle návrhů architektů by měl víceúčelovým prostorem pro kulturní produkce, ale má zde být i knihovna, muzeum, pošta, prádelna, jesle, lázně aj. Reálně je ale takový kulturní dům nerealizovatelný. Autor píše o kompromisu se sálem pro kino, přednášky a koncerty, s knihovnou, archivem a

¹¹⁵ KRAMÁŘ, Vincenc. Jak se dívat na Picassa. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 18, s. 5.

¹¹⁶ BURIAN, Emil František. Umění dělníkům. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 22, s. 6.

¹¹⁷ KRATOCHVÍLOVÁ, Věra. Umění, umělci a lidé. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 28, s. 5.

¹¹⁸ REINER, Karel. Organise v umění. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 29, s. 7.

muzeem, s telefonní kabinou a temnou komorou. Stavba kulturních domů je nezbytná. „Nutnost jejich výstavby je samozřejmá a nemusíme vyzdvihoovat a zdůrazňovat, co by dobře po republice rozmístěná síť kulturních domů znamenala pro náš kulturní život.“¹¹⁹

Jako součást seriálu *Pracovat, budovat a žít* vyšel článek Mostecké uhlí, v němž se Jiří Weil věnuje situaci na Mostecku. Píše mj., že šachty pro republiku zachránilo zestátnění a solidarita dělnictva, které vědělo, že pracuje na svém. V závěru žádá autor veřejnost, aby zaslala knihy mostecké knihovně. „Tato prosba bude jistě pochopena čtenáři K. P., uvědomí-li si, jak velkou úlohu má česká kniha v sociálním a národním přebudování Mostecku.“¹²⁰

V článku *Poesie a krajinský tisk* kritizuje Vlastimil Maršíček nevalnou kvalitu poezie otiskované v tzv. krajinském tisku. „Básně čte právě tak učeň jako student, dělník jako úředník, všichni, kteří k nim mají vztah.“¹²¹ Na venkově si málokdo kupuje básnické sbírky, básně v lokálních novinách bývají jedinou příležitostí, kdy poezii číst, proto by se v nich měla tisknout nejlepší poezie. Autor navrhuje přetiskovat básně osvědčených autorů, pokud nemá list jinak přístup ke kvalitním básníkům.

V článku *Kulturní dvouletka na českém venkově* se Vladimír Kovářik zabývá nedostatky v kultuře mimo velká města. Je třeba kulturu decentralizovat a zvýšit úroveň venkovských kulturních akcí. „Pracující člověk přijme sice z nouze i líbivý kýč a na chvíli se jím pobaví, ale není nepřístupen, ať sebeprostší, opravdovým hodnotám, jsou-li mu předloženy uváženě a připraveně. Je to jen otázka, výběru, provedení a propagace.“¹²² Autor by chtěl vybudovat krajská poradní centra pro kulturní pracovníky, kteří chtějí být lépe informováni, zlepšit propagaci a pozvednout úroveň.

V článku *Opera jinde a u nás* píše Karel Reiner, že v Československu nejsou laické soubory a orchestry. Doufá ve změnu. V západních a severských státech i v SSSR je bohatý operní život. Inglis Gundry z Anglie vyplnil požadavek Dělnické hudební asociace a napsal pro ni aktuální operu, která se zabývala

¹¹⁹ HRUBÝ, Josef. Kulturní domy. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 33, s. 3.

¹²⁰ WEIL, Jiří. Pracovat, budovat a žít: Mostecké uhlí. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 35, s. 7.

¹²¹ MARŠÍČEK, Vlastimil. Poesie a krajinský tisk. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 38, s. 5.

¹²² KOVÁŘIK, Vladimír. Kulturní dvouletka na českém venkově. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 41, s. 6.

událostmi války. Operu realizovali laičtí hráči a dělnické sbory. „Zdá se, že se Gundrymu podařilo šťastně spojit požadavek lidovosti a snadné proveditelnosti s moderností hudebního výrazu. Jeho opera dosáhla před dělnickým i odborným obecnstvem po celé Anglii četných repris.“¹²³ Podobné opery by se mohly uvádět i v Československu. „Ale jistě není daleký čas, kdy také naši skladatelé budou ‚na objednávku‘ tvořit podobné operky pro závody, armádu, mládež i pro venkov.“¹²⁴

V článku *Rozezpívejme dvouletku* tvrdí Karel Reiner, že národní píseň je „...nejpřirozenějším východiskem pro péči o hudebnost celého lidu.“¹²⁵ Autor by považoval za vhodné více šířit folklor, např. v rozhlase. Poznat národní písně znamená lépe pochopit umělce, kteří se jimi inspirovali. Je třeba vyjít z lidových písní a vytvořit „píseň novou a bojovnou, která by pomáhala budovat základy našeho státu. Zde budou musít nastoupit básníci a skladatelé k intenzivní spolupráci při tvorbě nové lidové písně.“¹²⁶ Píseň nemá být příliš abstraktní nebo heslovitá. „Avšak čím konkrétněji bude zpívat o práci, radosti i potížích v dolech, továrnách závodech, na polích a v lesích, čím lidštější bude, a čím rozmanitější, tím více bude působit na masy a tím rychleji zakotví v mysli a v srdci jednotlivce.“¹²⁷

Článek Václava Běhouneka *Kulturně pracovat nebo úřadovat?* se zabývá nevyrovnaností kulturního vyžití Prahy a venkova a lidovou kulturou. Kultura má jít k lidem, má začínat uměleckou výchovou ve školách, je však potřeba lidí, kteří ji budou organizovat a ne jen administrovat. Lidová kultura musí být cílená, ne nahodilá.¹²⁸

V článku V. Cacha *Kultura v pohraničí* se píše, že kultura v pohraničí je nevyvážená – buď chudá nebo roztráštěná. Východiskem by mohla být kultura přímo v závodech, jak už se na několika místech děje, a síť závodních kulturních

¹²³ REINER, Karel. Opera jinde a u nás. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 45, s. 6.

¹²⁴ REINER, Karel. Opera jinde a u nás. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 45, s. 6.

¹²⁵ REINER, Karel. Rozezpívejme dvouletku. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 1, s. 6.

¹²⁶ REINER, Karel. Rozezpívejme dvouletku. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 1, s. 6.

¹²⁷ REINER, Karel. Rozezpívejme dvouletku. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 1, s. 6.

¹²⁸ BĚHOUNEK, Václav. Kulturně pracovat nebo úřadovat? *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 3, s. 3.

referentů. Kultura v pohraničí se v podstatě buduje znovu od začátku. I jednotlivci tomu mohou přispět.¹²⁹

Jan Martinec v článku *Kultura v závodech* informuje o výstavě otevřené v závodním hotelu drátovny v Bohumíně. Vystavovaná díla dodali sami dělníci. I v dalších závodech vznikají tělovýchovné jednotky, recitační skupiny, závodní divadla apod. Školy práce Ústřední rady odborů pořádají kurzy, v nichž se dělníci vzdělávají ve svých oborech, chystá se vznik závodních kin, v mnoha závodech už jsou knihovny. „A i když mnohé, co se dnes v závodních klubech dělá, snad ještě není technicky dokonalé, to nejradostnější na všem tomto počínání je, že všechny akce vznikly bez nátlaku shora, ale z vlastní iniciativy přímo v masách.“¹³⁰

V článku Antonína Dvořáka *Divadlo a pneumatiky* se řeší závislost existence oblastních divadel na zájezdových představení. Řeší otázku, jak dopravovat divadelní soubor na zájezdy. Zda by nebylo možné napomoci tomu, aby měla oblastní divadla vlastní zájezdové autobusy. Divadla narážejí na byrokracii, když si koupí autobus, nedostanou odběrní poukazy na pneumatiky.¹³¹

V článku *Kulturní Morava* tvrdí Arnošt Frydrych, že na Moravě nejsou rozdíly jednotlivých měst v oblasti kultury tak velké jako v Čechách, kulturní decentralizace je úspěšnější. „Zase je Praha střediskem vysoce dominujícím a podporovaným se všech možných stran. Při tom se zapomíná na to, že hudební soubory a konečně i krajová divadla, objíždějící město za městem, konají velkou průkopnickou práci, kterou nedovedeme ani dost ocenit.“¹³²

Článek Z. Kotíkové *O hmotnou kulturu se zabývá vkusem*. Zabývá se zanedbanou oblastí „hmotné kultury“, estetickou úrovní skla, porcelánu, textilu apod. Kotíková navrhuje vydávat časopis o otázkách zařizování bytu, který by se hmotné kultuře věnoval. Píše o nezbytnosti formování vkusu. „Neboť výše hmotné kultury, vkusu, je základem estetického vnímání, které je podmínkou chápání a vnímání uměleckého.“¹³³

Článek Karla Honzíka *Kulturní domy a representace...* v čísle 17 (II.) je reakce na článek B. Brouka ve Svobodném zítřku, který „prohlásil, že stavba

¹²⁹ CACH, V. Kultura v pohraničí. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 4, s. 3.

¹³⁰ MARTINEC, Jan. Kultura v závodech. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 7, s. 6.

¹³¹ DVOŘÁK, Antonín. Divadlo a pneumatiky. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 8, s. 3.

¹³² FRYDRYCH, Arnošt. Kulturní Morava. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 14-15, s. 6.

¹³³ KOTÍKOVÁ, Z. O hmotnou kulturu. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 14-15, s. 10.

kulturních domů ve venkovských obcích není ničím jiným než reprezentací.¹³⁴ Brouk neví, co by se v kulturních domech pořádalo, Honzík vidí mnoho možností a považuje kulturní domy za účelné, použitelné pro kino, divadlo, výstavu, knihovnu. „Hodnotné umění nenalezne cestu k lidu, dokud bude izolováno v pařeništích velkoměst.“¹³⁵ Na Broukovy výtky o reprezentaci reaguje Honzík: „...každá užitečná věc se může zvrhnout v pouhou reprezentaci, je-li špatně pojata.“¹³⁶

V článku *Kritika a lid* píše A. M. Brousil, že je třeba, aby si kritika našla v novinách odpovídající místo a pomáhala vést lidi k umění. Je však třeba změnit způsob psaní. „Je jisto, že dosavadním způsobem, zděděným po tradici, se obracíme především k umělcům a umění. Ať jsou s tím spokojeni nebo nespokojeni – do jisté míry právem – je fakt, že většiny kritiky na ně myslí. Tento zřetel převládá nad ohledem k prostému čtenáři.“¹³⁷

V úvodníku v čísle 25 (II.) se E. F. Burian zabývá směřováním umění po druhé světové válce. Shrnuje, jak se rozšířilo mnoho uměleckých směrů po první válce a jak po druhé válce zbyla nejistota a bezradnost. „A tu přichází poválečný prostý člověk s prostými otázkami. Stojí před tímto velkým uměním předválečným, jehož zbytky může vidět ještě dnes a ptá se a ptá po svých lidských problémech a umělci mu nedávají odpověď. Nemohou, bojí se, mají úzkost odhodit starou konvenci, protože nevidí prozatím způsob, jakým by se vyrovnali s prostými otázkami prostého poválečného člověka. Protože se totiž stal veliký zázrak, který nikdo nečekal: Z davu, který vědomě pracuje na velkém díle socialistické budoucnosti, vystoupil najednou člověk a přihlásil se pěkně po lidsku ke slovu.“¹³⁸

V článku *Bílá labuť a umění* propaguje Josef Hrubý netradiční výstavní prostory. Obchodní dům Bílá labuť nabízí zdarma výstavní plochy. „Vzbudit zájem širokých vrstev a dát jim takto příležitost bez jakéhokoliv, třeba jen zdánlivého nátlaku setkat se s uměním, to je opravdová jeho propagace. Časem se

¹³⁴ HONZÍK, Karel. Kulturní domy a reprezentace. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 17, s. 6.

¹³⁵ HONZÍK, Karel. Kulturní domy a reprezentace. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 17, s. 6.

¹³⁶ HONZÍK, Karel. Kulturní domy a reprezentace. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 17, s. 6.

¹³⁷ BROUSIL, A. M. Kritika a lid. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 23, s. 1 a 4.

¹³⁸ BURIAN, E. F. Úvodník. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 25, s. 1-2.

z nahodilých diváků stanou stáli.“¹³⁹ Výtvarníci by měli vystavovat i v divadlech, biographech, továrnách, kavárnách, aby měla veřejnost umění stále na očích.

V kurzívě *Když nejde hora k Mohamedovi* píše Václav Běhounek o tom, jak málo se chodí na výstavy. Nabízí se proto řešení, jak dostat umění mezi lidi – vystavovat v průmyslových závodech. Běhounek píše, že podobný způsob vystavování zavedl už Van Gogh, Lautrec, Rousseau a další, když chtěli dílo přiblížit lidu a vystavovali v dělnických hospůdkách.¹⁴⁰

V článku *Kulturní proudění* přiznává Václav Běhounek právo na kulturu každému bez ohledu na to, zda žije ve městě nebo na venkově. I kultura musí být lidově demokratická. Socialistické dědictví má „... vytvářet ze starého i nového vlastní styl, vůbec celý obsah socialistické demokracie, vyvolat takové široké kulturní proudění, mimo než by nebylo vyhnanců ani zavržených, vyděděnců ani opovrhovaných. Má všem lidem prostředkovat obecné lidské city a ideály a s nimi je spolutvořit i dále dotvořovat. Zásady lidovosti musí být uplatněny také na kulturní problémy.“¹⁴¹

V kurzívě *Připomínka* oceňuje Jiří Hrubeš, že se z iniciativy široké veřejnosti pořádají výstavy v halách podniků. Navrhuje ale, aby se organizace účastnili i odborníci a úřady, protože se stává, že jsou kromě hodnotných děl vystavovány i nekvalitní exponáty.¹⁴²

¹³⁹ HRUBÝ, Josef. Bílá labuť a umění. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 26, s. 4.

¹⁴⁰ BĚHOUNEK, Václav. Když nejde hora k Mohamedovi. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 31, s. 1.

¹⁴¹ BĚHOUNEK, Václav. Kulturní proudění. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 37, s. 4.

¹⁴² HRUBEŠ, Jiří. Připomínka. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 41, s. 1.

8. Volby 1946

První poválečné volby se konaly 26. 5. 1946. Volilo se na základě rovného, tajného a přímého volebního práva. Volby měly rozhodnout nejen o budoucí vládě, ale i o důležitých postech státního aparátu, protože ty se také rozdělovaly podle stranického klíče.¹⁴³ Do voleb šly strany, které byly v Národní frontě.¹⁴⁴ V jejím rámci se předpokládalo budoucí vytvoření vládní koalice.

Volby vyhráli komunisté. „V českých zemích dostali 2,205.658 hlasů, tj. plných 40,17% hlasů. Daleko za nimi (...) národní socialisté s 1,298.917 hlasy, což znamenalo 23,66% hlasů, lidovci měli 1,110.920 a tedy 20,23% hlasů a nejhůře dopadli sociální demokraté, kteří obdrželi 855.771 hlasů, tj. pouze 15,59%.“¹⁴⁵

Na Slovensku drtivě zvítězila Demokratická strana s 61,43% hlasů, komunisté získali 30,47%, o zbylá procenta se podělila Strana slobody a Strana práce.

„Většina představitelů nekomunistických stran očekávala volební neúspěch komunistů. Byla přesvědčena, že mocenské pozice, které komunistická strana hned po válce obsadila, neodpovídají jejímu skutečnému vlivu mezi obyvatelstvem. A počítala s tím, že opadává poválečná revoluční vlna, příznivá radikálním politickým směrům, a že vzestup levicových stran ve střední Evropě se koncem roku 1945 zastavil drtivou volební porážkou v Maďarsku a Rakousku. Tyto propočty nekalkulovaly s tím, že českoslovenští komunisté neopírali své pozice o evropskou revoluční vlnu, ale především o účinný program sociálně ekonomických požadavků, přitažlivých pro velikou část občanů. Kromě toho se opírali o silně vzednutou a všemi stranami udržovanou nacionální, protiněmeckou

¹⁴³ KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1993. Archiv. ISBN 80-204-0145-8. Květnové parlamentní volby 1946, s. 57.

¹⁴⁴ Součástí Národní fronty byli komunisté, národní socialisté, sociální demokraté a lidovci. Legální opozice neexistovala, protože vznik nových stran schvalovala NF, zároveň mohla zakázat stranu se zdůvodněním, že je fašistická nebo že pomohla kapitulaci. Usnesení přijatá NF byla závazná pro vládu, parlament i národní výbory. Součástí NF byly i masové organizace, např. ROH, SČM, SSM atp. (MENCL, Vojtěch, et al. *Křižovatky 20. století : Světlo na bílá místa v nejnovějších dějinách*. 1. vyd. Praha : Naše vojsko, 1990. ISBN 80-206-0180-5. Československý vývoj v letech 1945 - 1948, s. 225-226.)

¹⁴⁵ DRTINA, Prokop. *Československo můj osud : Kniha života českého demokrata 20. století*. 1. vyd. Praha : Melantrich, 1992. Memoáry Melantrich. ISBN 80-7023-114-9. Volby, s. 167.

a proti maďarskou náladu. Ta měla domácí zdroje a komunisté jí dovedli jako nikdo jiný využít ve svůj prospěch.“¹⁴⁶

Výsledkem voleb byli překvapeni i sami komunisté. Celkem získali 37,97% hlasů.¹⁴⁷

Předvolební boj¹⁴⁸, na který si E. F. Burian na stránkách Kulturní politiky často stěžoval, se v největší míře odehrával mezi komunisty a národními socialisty. Přestože strany uzavřely dohodu o vedení volební kampaně, byl předvolební boj „velice ostrý“, jak píše Karel Kaplan.¹⁴⁹

Před volbami i po volbách se Kulturní politika¹⁵⁰ tomuto tématu často věnovala. První zmínka o volbách se objevila v úvodníku E. F. Buriana už 5. dubna 1946. Píše zde obecně, jak jsou volby důležité, a jak by měly dopadnout. „Tato země má velký historický úkol, který bude muset splnit, vzdor všemu politikaření, vzdor lidem, kteří ještě myslí postaru a navzdory maličkým nadějím zpátečnických snů. Tato země je už svou zeměpisnou polohou předurčena vést svou politiku jen tak, jak ji naznačuje vládní program národní jednoty Čechů a Slováků. Tato země může prožít všelijaké osobní zvraty, může se všelijak přeskupit početnost hlasů jednotlivých stran, ale jedno se vůbec nemůže stát: nemůže se změnit ani vnitřní sociální politika Československa a nemůže se změnit ani zahraniční politika naší země.“¹⁵¹ Návrat k liberalistickému systému považuje za nemožný. „Z tohoto hlediska je mi, odpusťte, směšná námaha snů, kteří se domnívají, že by mocí svých hlasů mohli změnit lidově demokratický systém

¹⁴⁶ KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1993. Archiv. ISBN 80-204-0145-8. Květnové parlamentní volby 1946, s. 57.

¹⁴⁷ DRTINA, Prokop. *Československo můj osud : Kniha života českého demokrata 20. století*. 1. vyd. Praha : Melantrich, 1992. Memoáry Melantrich. ISBN 80-7023-114-9. Volby, s. 168.

¹⁴⁸ předvolební boj byl také karikován, viz příloha č. 3

¹⁴⁹ KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1993. Archiv. ISBN 80-204-0145-8. Květnové parlamentní volby 1946, s. 59.

¹⁵⁰ Někteří pravidelní přispěvatelé KP podepsali před volbami „Májové poselství kulturních pracovníků českému lidu“, v němž se otevřeně přihlásili ke Komunistické straně Československa, např. E. F. Burian, Václav Lacina (KUSÁK, Alexej. *Kultura a politika v Československu 1945-1956*. 1. vyd. Praha : Torst, 1998. ISBN 80-7215-055-3. 1945-1948: Kultura a komunisté, s. 174-175.)

¹⁵¹ BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 25, s. 1.

v systém liberalistický. Opakuji znovu: Sovětský svaz je náš spojenec a liberalistické demokracie pouze naši přátelé.“¹⁵²

V dalším čísle Kulturní politiky psal E. F. Burian v úvodníku o své nespokojenosti s volební agitací. „Rád používám možností tohoto listu, abych všem čtyřem politickým stranám položil znovu na srdce, aby měly na paměti především vládní program Národní fronty Čechů a Slováků, aby nezlehčovaly národní jednotu a neznemožňovaly tak politicky labilním nebo neuvědomělým lidem možnost orientace a možnost přilnout k některému křídlu našeho národního politického hnutí. (...) Měly by důstojnou formou poučovat čtenáře svých listů o tom, jakým způsobem ony chtějí dojít k blahobytu československé lidové demokracie“¹⁵³

V témž čísle Kulturní politiky vyšla anketa s názvem *Tři týdny před volbami*. Lidé odpovídali na otázky, jaký tisk sledují a jaký mají názor na vedení volebního boje. „Výsledek ankety napovídá mnoho o tom, jaká volební agitace nejlépe působí na českého voliče, a dokazuje, že svým hlasem rozhodne pro ty, kteří jej přesvědčí ne silou slibů a pomluv, nýbrž výsledky vykonané práce.“¹⁵⁴

Na stejné stránce jako anketa je i pravidelný epigram Václava Laciny, jeho téma je stejné jako téma obou článků o volbách z Kulturní politiky č. 30 (I.), tedy čestnost předvolebního boje.

„Ano?

Až dokončíme počítání hlasů
na konci volebního zápasu,
dokážeme si zase vyjet z vlasů,
jak rychle dnes si jedem do vlasů?“¹⁵⁵

Na předvolební kampaň si Burian stěžoval opakovaně. V dalším úvodníku kritizuje snahu ovlivňovat kampaní mládež. Dále píše o volební agitaci: „Je mi stydno, že je u nás v republice možné, aby se našli lidé, kteří zneužívají svobody tisku a svobody projevu k tomu, aby ohlupovali náš lid, jen pro jediné, pro volební výsledek.“¹⁵⁶ Píše, že je nepochopitelné, že někteří lidé uvažují o možné změně na

¹⁵² BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 25, s. 1.

¹⁵³ BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 30, s. 1.

¹⁵⁴ Tři týdny před volbami. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 30, s. 3.

¹⁵⁵ LACINA, Václav. Ano? *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 30, s. 3.

¹⁵⁶ BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 31, s. 1.

liberalisticko-individualistický systém pod vlivem jedné nebo dvou stran. „To všechno jsou marné naděje lidí, kteří zaspali nejen vývoj své společnosti, ale i svůj vlastní. V těchto volbách musí zvítězit národní fronta, která je jediná s to reprezentovat lidovou demokratickou republiku.“¹⁵⁷

V úvodníku, který vyšel před zveřejněním výsledků voleb, píše Burian, o tom, že by všichni měli dohlížet na svoje zvolené zástupce. Domnívá se, že se lid během okupace naučil myslet na celonárodní prospěch, proto bude ignorovat propagandu. A přesto, že se ještě neví, kdo volby vyhraje, ten, kdo to bude, bude muset respektovat lid. „Ze Sboru národní bezpečnosti nenadělá už nikdo policajty, kteří by hlídali jedny pro druhé. V tom jsme také zajedno s budoucí vládou. A z ministerstva informací rovněž nikdo neudělá ministerstvo lži, podfuku a reakce.“¹⁵⁸

Po volbách vyšly další články. 31. 5. 1946 v úvodníku v čísle 33 (I.) E. F. Burian opět kritizuje volební kampaň, ale s výsledkem je spokojen. „Byla to perná zkouška trpělivosti pro nás, kteří střemhlav skočili do práce na výstavbě nového Československa a kteří jsme nikdy nepřestali věřit, že naše první opravdu demokratické volby dopadnou tak spravedlivě, jak dopadly.“¹⁵⁹ Dále si Burian stěžuje na fámy, které se šířily, zejména tiskem, aby vystrašily voliče. „Vzpomínám si na proslulé články v Národních listech a v Národní politice v letech po sovětské revoluci, kdy hrůzostrašnými historiemi byli lidé odrazováni a odstrašováni od myšlenek na pokrok. Daleko se některé naše listy od těchto smutně proslulých ‚národních‘ orgánů nedostaly. Vypočetl jsem jednu babičku, která šla ustaraně od volební urny v Bráníce a řekla své spolujdoucí: ‚Jestlipak nám komunisté, když to vyhrají, nechají aspoň ty domky, co tu máme?‘ Tak daleko to dotáhl náš pseudopopulární tisk, že dovedl způsobit v myšlení našeho zdravého lidu takový zmatek. Já říkám teror tomu, vnucovat lidem myšlení, které není důstojné inteligentního člověka. A tento druh teroru, známý z doby okupace, budeme muset chtě nechtě v příštím vývoji republiky likvidovat.“¹⁶⁰

¹⁵⁷ BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 31, s. 1.

¹⁵⁸ BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 32, s. 1.

¹⁵⁹ BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 33, s. 1.

¹⁶⁰ BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 33, s. 1.

V rubrice Horlení týdne varuje František Němec před zbytky fašismu a vyzdvihuje kulturní pracovníky jako významné bojovníky proti nim. Chválí vítězství demokracie a spolupráci všech stran Národní fronty.¹⁶¹

I v dalším čísle se úvodník týká voleb. Tentokrát vztahuje jejich výsledek k mládeži a kultuře. Mládež, zejména studenti, by se podle Buriana měla více zajímat o kulturu a aktivně se na ní podílet. O volbách píše jako o mezníku, který otvírá oči. „Nežijeme už dávno v liberalistických dobách, kdy si mohl každý se svým talentem nebo se svými schopnostmi dělat, co mu bylo libo. Žijeme v době, kdy každý z nás má velmi vážné závazky ke společnosti, ve které žije. A žít jen tak pro legraci není únosné pro národ, který musí mnoho obětovat pro výstavbu své země. Je nejvyšší na čase, okřiknout ty, kteří nerozumějí tomu, co se děje kolem nich. A kteří se nechtějí dát poučit.“¹⁶²

Volbám se věnuje i článek Vladimíra Kaigla *Program nové vlády*. Prezentuje dvouletý hospodářský plán, který byl vytvořen už před volbami. Považuje plán za všeobecně přijatelný, protože „jeho splnění přinese prospěch celému národu anebo jeho velké většině a vyvede republiku během pouhých dvou let z poválečné bídy a chaosu.“¹⁶³ Uvádí pozitiva plánu – vybudování zejména těžkého průmyslu, mechanizaci a modernizaci průmyslu i zemědělství, zrušení přidělového hospodářství, zjednodušení administrativního aparátu aj. „A tak dvouletý hospodářský plán je jediným předpokladem pro všeobecné zvýšení životní a tudíž i kulturní úrovně všeho lidu. V nejbližších dnech se stane základem programu nové vlády. Avšak aby mohl být uskutečněn, musí být prováděn celým národem s takovým nadšením, s jakým byl prováděn košický program. Náš lid se k tomu svým hlasováním ve volbách zavázal.“¹⁶⁴

¹⁶¹ NĚMEC, František. Kulturně a politicky po volbách. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 33, s. 3.

¹⁶² BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 1

¹⁶³ KAIGL, Vladimír. Program nové vlády. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 34, s. 3.

¹⁶⁴ KAIGL, Vladimír. Program nové vlády. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 34, s. 3.

9. Dvouletý plán

V Československu, stejně jako např. v Polsku nebo v Jugoslávii, byl vypracován a schválen dvouletý „budovatelský“ plán¹⁶⁵ po vzoru sovětských pětiletok. Představení záměrů plánu byl v Kulturní politice poskytnut velký prostor, autoři článků se zabývali dvouletým plánem z různých hledisek, ať už z pohledu hospodářského, kulturního nebo sociálního. Od čísla 34 v 1. ročníku, 7. 6. 1946, se psalo o dvouletce téměř v každém čísle Kulturní politiky až do ledna, kdy vstoupila v platnost. Od ledna vycházely jen občasné bilance.

Kulturní politika přijímala dvouletku s optimismem, brala ji jako možnost obnovit všechny škody napáchané na československém hospodářství válkou, autoři článků o ní někdy nadšeně psali jako o cestě k blahobytu. Připomínky měli pouze k nedostatečnému plánu pro kulturu, jinak články převážně plán chválily, představovaly a objasňovaly, co je třeba udělat, aby se co nejlépe splnil.

Po volbách vyšel článek *Program nové vlády*, kde Vladimír Kaigl předpokládá, že když komunistická strana před volbami vytyčila hlavní zásady dvouletého plánu, bude tento plán základem programu nové vlády, protože komunisté vyšli z voleb jako nejsilnější strana. Předpokládá, že ostatní strany budou s plánem souhlasit. „Nemohou se proti němu postavit proto, že jeho splnění přinese prospěch celému národu anebo jeho velké většině a vyvede republiku během pouhých dvou let z poválečné bídy a chaosu.“¹⁶⁶ Dále pak představuje obrysy budoucího programu. Ten počítá s vybudováním průmyslu, zejména těžkého, mechanizací a elektrizací zemědělství, zrušením přidělového hospodářství, zvýšením všeobecné úrovně bydlení, zrušením meziobchodních článků, odstraněním nadměrných zisků velkoobchodu, zjednodušení a zlevnění distribučního aparátu. Bude se věnovat národnímu pojištění, zlepšení úrovně školství a získá prostředky „...pro rozvoj věd a umění a pro upevnění armády i SNB proti všem odpůrcům naší lidově-demokratické republiky uvnitř i za hranicemi našeho státu.“¹⁶⁷

¹⁶⁵ zákon o dvouletém plánu, viz příloha č. 6

¹⁶⁶ KAIGL, Vladimír. Program nové vlády. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 34, s. 3.

¹⁶⁷ KAIGL, Vladimír. Program nové vlády. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 34, s. 3.

Dvouletému plánu se Kulturní politika věnuje soustavně několik měsíců. V článku *Všechno se mění* objasňuje Vladimír Kaigl, proč je plán nezbytný: „Nadále totiž není již možno ponechat hře hospodářských sil volný průběh a potom jenom doplácet a sanovat, tak jako to dělal stát za první republiky. Naopak dnes musí stát, to znamená Národní shromáždění a vláda, předem stanovit určitý cíl, k němuž celé hospodářství ve stanovené době bude směřovat.“¹⁶⁸ Hlavním tématem je ale orientace vývozu v následujících letech. Článek navrhuje vývoz do západní Evropy, protože „...když je jasné, že za několik málo let bude celý západní svět postižen opět obrovskou krizí, neboť krise jsou nezbytným následkem a přímo součástí kapitalistického systému.“¹⁶⁹ Navrhuje vyvážet do Sovětského svazu a na Balkán. „Proti západním velmocem máme tři veliké výhody: blízkost a tudíž levnější dopravu, bratrský a přátelský poměr při podobnosti politického systému, jakož i nechuť projevující se v těchto státech k obchodování s kapitalistickými trusty – mají totiž s nimi nemilé zkušenosti.“¹⁷⁰ V těchto oblastech vidí Kaigl trvalé odbytiště, výhodou je i plánovitě hospodářství SSSR.

V úvodníku v čísle 40 (I.) píše E. F. Burian, že dvouletý plán řeší všechny nedostatky, které lidi trápily v prvním roce po válce. Chválí plán po všech stránkách, píše, že Československo zařadí k pokrokovému budovatelství SSSR a Jugoslávie. Dále se věnuje otázce přerazování pracovníků na místa, kde budou nejvíce užiteční, otázkám platů a státních svátků – vše směřuje k maximální efektivitě, bude nutná trocha odříkání, ale plán za to stojí.¹⁷¹

V čísle 41 (I.) se plánu opět věnuje E. F. Burian v úvodníku. Poukazuje na nutnost změn, zdůrazňuje potřebu vyrovnání třídních rozdílů. „Budeme muset revidovat všechny měšťácké hry, operety, filmy a zábavy, v nichž se užaslému lidu ještě dnes bezostyšně ukazuje pracující člověk jako otročící hlupák, zatímco milostpáni a milostpaničky udivují svou chytrostí, vzdělaností a elegancí.“¹⁷² Burian chce třídit kulturní pracovníky podle měřítek lidové demokracie. „Má-li kultura udržet krok s průmyslem, musí být svěřena do rukou těm, kteří o ní

¹⁶⁸ KAIGL, Vladimír. *Všechno se mění. Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 36, s. 3.

¹⁶⁹ KAIGL, Vladimír. *Všechno se mění. Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 36, s. 3.

¹⁷⁰ KAIGL, Vladimír. *Všechno se mění. Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 36, s. 3.

¹⁷¹ BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 40, s. 1.

¹⁷² BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 41, s. 1.

skutečně něco vědí a neztrácejí se jenom v heslech, která snad krásně vypadají, ale v podstatě neříkají nic.“¹⁷³

Další článek, jehož autorem je Vladimír Kaigl, který se plánu věnoval v předchozích číslech, nazvaný *Vláda lidu*, chválí, že plán má konkrétní data, k nimž mají být dané úkoly splněné, a že vláda neotálí a začíná plán realizovat. Zároveň vyzdvihuje propracovanost plánu a to, že se na něm mají aktivně podílet všichni. „Vládní program a dvouletý plán nebude nadiktován shora. Shora jsou dány jen zásady a konečné cíle. Jeho spolutvůrcem však bude celý národ.“¹⁷⁴

Jak uplatnit plán na kulturu navrhuje Vladimír Kovářík v článku *Kulturní dvouletka na českém venkově*. Píše, že je v rámci plánu nutná decentralizace, protože úroveň kultury na venkově je nízká. Tento stav je třeba zlepšit, nejlépe pomocí dobrovolníků – studentů, učitelů, knihovníků apod. „Taková ‚kulturní brigáda‘ by měla vyhlásit dvouletý vyhlazovací boj proti všem formám a druhům kýče, jít mezi pracující, propagovat dobrou knihu, divadlo, film, obraz, plastiku – ne jako přemoudřelí a neomylní kazatelé, spíše jako upřímní přátelé a rádci, kteří ochotně přiloží ruku k dílu...“¹⁷⁵

V úvodníku v čísle 42 (I.) píše E. F. Burian, že vstupujeme do prvního budovatelského roku, je tedy potřeba poučit se z minulosti, likvidovat omyly, revidovat knihy vyšlé za druhé republiky a protektorátu apod.¹⁷⁶

Zmínky o dvouletém budovatelském plánu se objevují čím dál častěji i v článcích, které se jinak plánu nevěnují. Např. jako hlavní článek čísla 41 (I.) na první straně vyšla *Záštit a opora* Vladimíra Kaigla. Článek se zabývá jednáním československé delegace v Sovětském svazu a spoluprací se SSSR.¹⁷⁷

V úvodníku v čísle 43 (I.) Burian vyzdvihuje, že ačkoli svět nevypadá tak, jak si lidé za války představovali, procesy s válečnými zločinci ještě neskončily, v Číně je válka a v Maďarsku a Polsku pogromy, Československo plánuje budoucí vývoj. „Plánuje ho s optimismem, který by mohl být celému světu příkladem. Plánují jej v Československu lidé, které uráží nebo pobuřuje každá poválečná

¹⁷³ BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 41, s. 1.

¹⁷⁴ KAIGL, Vladimír. *Vláda lidu*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 41, s. 3.

¹⁷⁵ KOVÁŘÍK, Vladimír. *Kulturní dvouletka na českém venkově*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 41, s. 6.

¹⁷⁶ BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 42, s. 1.

¹⁷⁷ KAIGL, Vladimír. *Záštit a opora*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 42, s. 1.

nespravedlnost, kteří cítí solidárně se všemi, kteří ještě po této velké katastrofě bojují s mezinárodní nevědomostí o prosté lidské věci a národní svébytnost, o svá lidská práva.“¹⁷⁸

V článku *Co není ve vládním programu* chválí Václav Běhounek vládu za to, že se zavázala k předložení školského a divadelního zákona. Zároveň si však myslí, že by se měl více rozpracovat plán v oblasti kultury a dává návrhy na zlepšení. „Co by však nemělo v plánu kulturní politiky chybět, je soustavné vydání českých klasiků a základních děl české literatury. Do dvou let bychom měli mít vybudovány národní knihovny, která by obsáhla vývoj československé literatury od nejstarší doby a měla by být vydána ve velkých nákladech pro školy, knihovny a nejširší čtenářskou obec.“¹⁷⁹ Dále by se mělo zamezit krizi na knižním trhu omezením vydávání braku. „Především by měly být vydávány knihy hodnotné, umělecky cenné a naukově potřebné na podkladě řádné knižní organisace a distribuce, která by knihu zlevňovala.“¹⁸⁰ Běhounek dále navrhuje vybudovat na venkově síť kulturních domů, „uspokojit trh rozhlasových přijímačů, zavést televizi“¹⁸¹ a soustavně organizovat vědecký výzkum.

Zmínka o plánu se objevila i v článku o filmu nazvaném *Jasná řeč*. „Celá republika se horečně připravuje ke splnění budovatelského plánu vlády Klementa Gottwalda, k němuž se spontánně hlásí i filmaři. Je nesporné, že náš film trpí dosud za hříchy dřívější filmové džungle (před znárodněním – pozn. aut.).“¹⁸²

Článek *Pan profesor je reakcionář* se Vladimír Kovářík zabývá středním školstvím a zejména profesory. Tvrdí: „Má se vychovávat v duchu vládního programu. Ale s jakým výsledkem, není-li sám (profesor – pozn. aut.) proniknut vírou, že je tento program dobrý a že bude splněn? Studenti jsou dobří pozorovatelé a poznají rázem, co vychází ze srdce a co zvučí falešným pathosem. Není pro ně nesnadné rozeznat, který z jejich učitelů mluví ze sebe a který opakuje fráze svého listu.“¹⁸³

¹⁷⁸ BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 43, s. 1.

¹⁷⁹ BĚHOUNEK, Václav. *Co není ve vládním programu*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 43, s. 3.

¹⁸⁰ BĚHOUNEK, Václav. *Co není ve vládním programu*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 43, s. 3.

¹⁸¹ BĚHOUNEK, Václav. *Co není ve vládním programu*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 43, s. 3.

¹⁸² PATERA, Rudolf. *Jasná řeč*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 44, s. 4.

¹⁸³ KOVÁŘÍK, Vladimír. *Pan profesor je reakcionář*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 44, s. 6.

V článku *Opět ztracený rok* padla stížnost, že dvouletý plán vstupuje v platnost v lednu, ale koncertní sezóna začíná v říjnu, takže Koncertní ústředna, která má fungovat pro zprostředkovávání koncertů, bude skoro rok zahálet. Autor Karel Reiner navrhuje, aby se zvláštním zákonem začalo v říjnu 1946.¹⁸⁴

Vladimír Kaigl informuje v článku *Jak se rodí dvouletý plán* o struktuře Ústřední plánovací komise, o termínech plánování. Hotový má být definitivní plán k 28. říjnu.¹⁸⁵

V úvodníku v čísle 46 (I.) píše E. F. Burian, že je třeba vše co nejlépe organizovat a brát v potaz vlastní možnosti. „Čím více jsme obklopeni cizinci, kteří se k našemu budování staví skepticky, tím více musíme každý ve svém oboru bdít nad tím, abychom při maximálním využití minimálních sil stavěli účelně kámen na kámen velké stavby blahobytu Československé republiky.“¹⁸⁶

Jako hlavní článek čísla 46 (I.) vyšly *Zběžné dojmy*. Autor Maurice Hindus¹⁸⁷, Američan, hodnotí současnou situaci v Československu pozitivně. „Opět a opět jsem pročetl dvouletý plán. Je to podivuhodný dokument, dokonce i z literárního hlediska. Je bezprostřední, věcný a postrádá jakýchkoli frází. Je tak jednoduchý, že i dítě jej pochopí a tak složitý, že ani universitní profesor si nedovede uvědomit jeho dalekosáhlé následky nejen pro Československo, ale pro celou Evropu. Plán je novou formou budování zbídačené země, novou metodou výstavby nové civilizace. Více než jakékoli prohlášení, činí dvouletý plán vaši revoluci jednou z nejtvorivějších, jaké kdy na světě byly, a to tím spíše, že v něm není ani stín destruktivní touhy.“¹⁸⁸ Hindus chválí vše kromě byrokracie, ale i o té říká, že se jí Československo nenechá poškodit.

V článku *Šmelináři to nevytrhnou* považuje Vladimír Kaigl za nezbytné provést národní mobilizaci práce jako podmínku splnění plánu. „Všichni si budeme muset konečně uvědomit, že užitečnou je jen práce vytvářející nové hodnoty a dále ještě práce organizátorská, avšak jedině v odpovídajícím

¹⁸⁴ REINER, Karel. *Opět ztracený rok*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 44, s. 6.

¹⁸⁵ KAIGL, Vladimír. *Jak se rodí dvouletý plán*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 45, s. 3.

¹⁸⁶ BURIAN, Emil František. *Úvodník*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 46, s. 1.

¹⁸⁷ Maurice Hindus, americký novinář, korespondent Herald Tribune, autor knihy „To Sing With the Angels“, která je o Československu 1938-1939, dlouho byl dopisovatelem ze SSSR (Maurice Hindus. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 46, s. 4.)

¹⁸⁸ HINDUS, Maurice. *Zběžné dojmy*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 46, s. 1 a 4.

poměru.“¹⁸⁹ Dále píše: „Všichni musí totiž pracovat tam, kde jich je zapotřebí. Potom se také každý vyhne nebezpečí, které by mu hrozilo v kapitalistickém systému zdánlivé ‚individuální svobody‘, Vyhne se tím nebezpečí nezaměstnanosti a živoření. Každý se musí vzdát trochy zdánlivé svobody, aby mohl nabýt svobody plné. Svobody zaměstnaného a sociálně zabezpečeného člověka.“¹⁹⁰

V článku *Ve stranách a nad stranami* kritizuje V. Běhounek stranickou roztržičnost. Za možný spojující prostředek považuje dvouletý vládní plán. „Není třeba si myslet, že až jej uskutečníme, bude všechno vyhráno a že se můžeme rozejít k starým nebo novým sporům. Ale snad nám kromě svých pozitivních výsledků bude právě i dobrou školou, jak se máme vždy k práci spojovat, já pán, ty pán, dělat na společné věci, jak je to důležité a kolik k tomu mám schopností. Toto dobré dílo by tedy mohlo ovlivnit i naše vypjaté stranictví, vynést je k vyšší politické úrovni podílem a soutěžením na společné věci. Vrátit politiku jejímu poslání: být vědou a uměním, jednak účelně a prospěšně spravovat lidskou společnost.“¹⁹¹

V článku *Oslíček, který se neotřese* píše o plánu opět Vladimír Kaigl. Kritizuje „plánovací horečku“, totiž že hospodářský plán nadchl natolik, že si mnoho institucí chce udělat vlastní plány. Vysvětluje proto účel plánu. „Hospodářský plán budeme mít proto, aby celý náš hospodářský život se mohl vyvíjet jednotně a úsporně, tudíž podle plánu, a aby byl jednou pro vždy už odstraněn zmatek a trestuhodné plýtvání starého kapitalistického systému. Kdyby však si chtěl kdekdo vyrábět svůj vlastní dvouletý plán, tak by se proti dřívějším dobám vůbec nic nezměnilo. Neboť i tehdy si každý kapitalista a každý územní svazek sestavoval určitý plán ve formě výrobního předpokladu nebo rozpočtu. Jenže tak činil každý samostatně, bez ohledu na ostatní, bez ohledu na existující možnosti, to znamená na celkový stav pohotových surovin, energie, pracovních sil. Tomu vládní program odtroubil.“¹⁹² Dále Kaigl varuje před přehnanými

¹⁸⁹ KAIGL, Vladimír. Šmelináři to nevytrhnou. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 46, s. 3.

¹⁹⁰ KAIGL, Vladimír. Šmelináři to nevytrhnou. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 46, s. 3.

¹⁹¹ BĚHOUNEK, Václav. *Ve stranách a nad stranami*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 46, s. 6.

¹⁹² KAIGL, Vladimír. *Oslíček, který se neotřese*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 47, s. 1.

nároky. „Stát nám pomůže organisovat a rozdělovat. Avšak může jen organisovat naši práci a rozdělit její výtěžky. To ostatní musíme obstarat sami.“¹⁹³

První článek o dvouletém plánu v druhém ročníku je *Průmysl na Slovensko* od Vladimíra Kaigla. Za největší změnu v rámci plánu považuje industrializaci Slovenska. Chystá se převedení pracovníků z malých zemědělských usedlostí do průmyslu, snížení energetické závislosti na českých zemích, výstavba nových továren apod. Následkem těchto změn má být zvýšení životní úrovně Slováků a rozkvět celé republiky.¹⁹⁴

V druhém čísle vyšel článek *PVV – a co dál?* o prvních poválečných veletrzích. Kromě zhodnocení veletrhů se zde píše i o představě o dokončení plánu. „Až uskutečníme dvouletý plán, staneme se nejstabilnějším a nejpokročilejším státem Evropy na západ od Sovětského svazu.“¹⁹⁵

Číslo 6 (II.) věnuje dvouletce více prostoru, protože má být v následujícím týdnu plán přijat coby zákon. Jako hlavní článek na první stránce vyšlo *Plánování* od Karla Marka. Píše o historii plánování. Jako autory myšlenky uvádí Marxe a Engelse, do praxe ji uvedli Lenin a Stalin. Po válce jsou slovanské země připraveny systém převzít. O USA, Francii a Velké Británii píše Marek, že jsou v krizi. Inspirací ohledně plánování hospodářství má být Sovětský svaz. Ten plní už čtvrtou pětiletku, Polsko už má tříletý plán, Jugoslávie likviduje plánovitě následky války, Bulharsko musí zaplatit reparace Řecku a Jugoslávii, pak přejde k systému plánování také.¹⁹⁶

Na straně 3 se věnují dvouletému plánu hned tři články. *Dvouletka a architekti* je o napravování škod, které na budovách způsobila válka.

Článek *Slovensko mění tvář* je o rozdělení prostředků na Slovensku v rámci plánu, investice mají jít především do průmyslu, hlavně kovodělného a strojírenského, důležitá je i doprava (přes Slovensko povede trať do SSSR) a zemědělství.

Článek *Koláč byl rozdělen* je o rozdělování pracovních sil, energie, surovin a zdrojů investic mezi jednotlivá odvětví. „Proto úkolem rozhodujících odvětví bude dosáhnout plánu nebo jej i překročit, ovšem bez dalších požadavků

¹⁹³ KAIGL, Vladimír. Oslíček, který se neotřese. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 47, s. 3.

¹⁹⁴ KAIGL, Vladimír. Průmysl na Slovensko. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 1, s. 3.

¹⁹⁵ KAIGL, Vladimír. PVV – a co dál? *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 2, s. 3.

¹⁹⁶ MAREK, Karel. Plánování. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 6, s. 1, 5.

na pracovní síly, suroviny, energii nebo investice, kdežto úkolem ostatních odvětví bude dosáhnout s tím, co jim bude přiděleno, co možná nejlepších výsledků.¹⁹⁷ V plánu jsou přesně vyčísleny všechny úkoly.

I téměř celá strana 6 je věnována dvouletce. Karel Reiner v článku *Naše hudba* a dvouletka navrhuje „plán kulturní výstavby“, jehož cílem by mělo být zřízení kulturního fondu, zlepšení hudebního vzdělávání apod. K tomu se hlásí skladatelé, hudebníci a jejich zastřešující organizace. Úkolem je vybudovat zdravé základy kulturního života.¹⁹⁸

V článku *Dobrá investice* píše Leopold Lahola, že válka zablokovala vývoj kultury na Slovensku a dvouletka ho opět rozproudí. Má obnovit kulturu i hospodářství, zvýšit životní úroveň. Kultura se má dostat k lidu: „Slovenskí kulturní pracovníci pomôžu dvojročnici. Dvojročnica potom pomôže im.“¹⁹⁹

V článku *Lékaři a plán* píše Libuše Jíchová, že je dvouletka pro lékaře důležitá, protože ji berou jako „...radikální léčebný zákrok, nejen národohospodářský, ale též v užším smyslu.“²⁰⁰ Kladně hodnotí zlepšování životních podmínek i péči o zdraví pracujících. Je třeba, aby ministerstvo zdravotnictví spolupracovalo s lékaři, časem se budou budovat nové nemocnice, je třeba dbát na to, aby se lékařská péče decentralizovala.

Šesté číslo KP bylo věnováno dvouletce natolik, že na desáté straně vyšla dokonce reklama „S chutí do dvouletky s bonbony Orion“.

V čísle 7 (II.) si v článku *Známe Slovanstvo?* Pavel Eisner posteskl, že Češi znají lépe západní literatury než slovanské, což by se v souvislosti s dvouletkou mohlo napravit. Stěžuje si na nedostatek kvalitních překladatelů a navrhuje projekt Slovanské knihovny.²⁰¹

V článku *Nad slunce jasnější* se zabývá Vladimír Kaihl otázkami dovozu a vývozu a jejich vztahu k dvouletce („Ve dvouletce nemůžeme dovážet květák místo železné rudy.“²⁰²) a o obtížnosti plánování zahraničního obchodu. Navrhuje, aby „...byly zřízeny organizace pro soustředěný nákup základních surovin a

¹⁹⁷ KAIGL, Vladimír. Koláč byl rozdělen. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 6, s. 3.

¹⁹⁸ REINER, Karel. Naše hudba a dvouletka. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 6, s. 6.

¹⁹⁹ LAHOLA, Leopold. Dobrá investice. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 6, s. 6.

²⁰⁰ JÍCHOVÁ, Libuše. Lékaři a plán. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 6, s. 6.

²⁰¹ EISNER, Pavel. Známe Slovanstvo? *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 7, s. 4.

²⁰² KAIGL, Vladimír. Nad slunce jasnější. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 7, s. 5.

dovozních potřeb...²⁰³, což má zajistit výhodné nákupní podmínky. Platí to i pro vývoz – znárodněný průmysl by měl také vytvořit vývozní organizace.

Do začátku dvouletky zbývá měsíc a Vladimír Kaigl v článku *Z nevědomosti?* objasňuje rozdíl mezi znárodněným majetkem a konfiskáty a píše i o sporech kolem. Píše také, co je třeba udělat, než začne realizace dvouletého plánu.²⁰⁴

Ve vánočním dvojčísle (II.) vychází poslední článek před začátkem dvouletky *Před startem*. Ani zde Vladimír Kaigl nešetří optimismem. „Dvouletka nám přinese novou pracovní morálku. A nejen to. Přinese nám i novou morálku vůbec. Pomůže nám překonat onu pamorálku utlačovaných, vykořisťovaných lidí i ono kořistnictví a lajdáctví, nechť k poctivé práci a touhu po osobním obohacení, jak to do lidí vléval kapitalismus a ještě zvýšenou měrou poměry za okupace a jak se nám to dnes projevuje v odporne formě šmelinářství. Dvouletka nám pomůže vybudovat novou, čistou morálku lidí svobodných, lidí poctivě pracujících pro národ, pro sebe a pro své děti.“²⁰⁵

V článku *Prostý den* píše Vladimír Kaigl o začátku dvouletky 2. 1. 1947. „S konečnou platností uzavíráme dobu hospodářské anarchie a sociální nejistoty.“²⁰⁶

Další zmínka o dvouletce se objevuje po měsíci. Článek Vladimíra Kaigla *První měsíc – úspěch* shrnuje první měsíc dvouletky z pohledu jednotlivých odvětví průmyslu i celkově „...plán byl v průměru splněn na 98 procent.“²⁰⁷ Díky plánu byla překonána i mrazová kalamita. „Zatím co celá Evropa strádala pod náparem mrazu, zatím co ve Francii i v Anglii byla výroba podstatně omezena a v Rakousku se celý hospodářský život, včetně dopravy, úplně zastavil, u nás mrazy znamenaly jen nemilou příhodu, která nadšeným úsilím pracujícího lidu byla z největší části paralysována.“²⁰⁸

V úvodníku v čísle 23 (II.) hodnotí první měsíc dvouletky i E. F. Burian.

²⁰³ KAIGL, Vladimír. Nad slunce jasnější. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 7, s. 5.

²⁰⁴ KAIGL, Vladimír. *Z nevědomosti?* *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 11, s. 3.

²⁰⁵ KAIGL, Vladimír. *Před startem*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 14-15, s. 3.

²⁰⁶ KAIGL, Vladimír. *Prostý den*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 16, s. 1.

²⁰⁷ KAIGL, Vladimír. *První měsíc – úspěch*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 22, s. 3.

²⁰⁸ KAIGL, Vladimír. *První měsíc – úspěch*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 22, s. 3.

Vladimír Kaigl slibuje v článku *Jak nám závidí!*, že brzy dojde ke snížení cen. „Lid svou prací vytvořil předpoklady pro snížení cen a vláda je provádí. Jak nám takovouto vzornou spoluprací závidí lid západních národů! Jak nám závidí naši lidovou demokracii!“²⁰⁹

Vladimír Kaigl se i nadále věnuje soustavně informování o dvouletém plánu. V čísle 29 (II.) vyšla bilance 1. čtvrtletí dvouletky nazvaná *Není snadné činit lidu dobro*. V čísle 31 (II.) také bilanční článek *Žijeme dnes o 11 procent lépe*. A v čísle 32 (II.) článek *Stavět nebo úřadovat*, kde kritizuje pomalost úřadů, které brzdí výstavbu v rámci dvouletky.

V čísle 36 (II.) v úvodníku chválí E. F. Burian plánovité hospodářství i myšlení. Dříve člověk sníval o vyšší společnosti, dnes sní o svobodě, o prostém životě naplněném prací, která nebude dřinou, ale naplněním cílevědomého života. „Člověka dnešního poznáte, ať píše sebe primitivněji, podle důvěry, kterou má v člověka, v bytí, v budoucnost a ve výsledky pracovní pospolitosti.“²¹⁰

²⁰⁹ KAIGL, Vladimír. Jak nám závidí! *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 25, s. 3.

²¹⁰ BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 36, s. 1-2.

10. Co se o Československu říká v cizině

Články zabývající se renomé Československa v cizině ukazovaly především názory lidí v západních zemích – Velké Británii, Francii a USA – často i korespondentů západního tisku. Články, které psali přímo cizinci pro Kulturní politiku většinou ukazovaly Československo jako pokrokovou zemi a vzor pro ostatní. Druhá skupina článků byly reakce na „mylné“ názory o Československu, které panují v západních zemích, případně které šíří tamní tisk.

Z článků s tematikou zahraničního renomé Československa vyplývají především tři závěry:

1. tisk západních států informuje neobjektivně o situaci v Československu
2. ve Velké Británii, Francii a Spojených státech převažuje názor, že je Československo obsazeno sovětskými armádami, že je sovětským satelitem, že zde vládne komunistický teror atp.
3. cizinci, kteří Československo navštíví, se diví, že bod 2 neplatí, často pak obdivují, jak se vypořádalo se škodami, které napáchala válka

V článku *Jak je to možné* píše Jiří Weiss, že se britský labouristický poslanec Tom O'Brian divil, že je Československo nezávislé. Domníval se, že je sovětskou kolonií. V americkém a britském tisku se navíc stále zmiňují o železné oponě, přičemž Československo má být v sovětské zóně. „Kam se podělo ono dříve tak objektivní zpravodajství zahraničního tisku? Jak je možné, že lid nám přátelské země je o nás tak špatně informován?“²¹¹ Jako důvod vidí autor zrušení ministerstva informací ve Velké Británii a vrácení informační služby soukromým vlastníkům. „A pomněte, že až na jeden či dva deníky, jsou všechny časopisy soukromým majetkem milionářských novinářských rodin, různých těch lordů Camrose, Northcliffeů, Beaverbrooků. Z čehož Čechoslováci horující pro svobodu tisku – kterou prý u nás nemáme – si vezmou látku k přemýšlení.“²¹²

V článku *Kdo to asi je?* kritizuje K. Pány *The Economist*, který napsal, že znárodnění 80 % průmyslu v Československu vedlo k chaosu, sporům o kompetence mezi ministerstvy, nárůstu byrokracie apod. Z dezinformace obviňuje

²¹¹ WEISS, Jiří. Jak je to možné? *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 32, s. 3.

²¹² WEISS, Jiří. Jak je to možné? *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 32, s. 3.

domácí informátory. „Tyto věci u nás nemohl vidět cizí korespondent, ty mu mohl namluvit jen nepřítel národa a státu, zaprodanec cizích zájmů, politický desperado.“²¹³

V článku *Jak jsem spatřil Paříž* vypráví Jan Rešini o své cestě do Paříže a o tom, co si o Československu Pařížané myslí. „Francouzi už toho přece vědí o Československu, Janu Masarykovi i o naší hudbě hodně. Naši republiku si však velmi často představují také jako zemi, v níž může každou chvíli vzplanout občanská válka, v níž by se proti komunistickému ‚teroru‘ postavila hrstka ‚vlastenců a demokratů‘. Žádným vysvětlováním se nedali poučit a začnete-li jim povídat o republice pravdu, mají vás za sovětského špiona nebo při nejmenším za komunistickou buňku a raději proto se vyptávají na něco docela jiného.“²¹⁴ Francouzští studenti si myslí, že se vše, co se v Československu sklídí, odváží do SSSR, dělníci musí poslouchat, jinak je čekají přísné tresty, vládne zde teror. Na mírové konferenci autor také slyšel, že Československo sousedí se Švýcarskem, je obsazeno Rusy a mělo by se zde pěstovat více zeleniny, aby se nemusela pašovat z Rakouska. Nakonec autor zjistil, že ne všichni mají takové informace. Na ministerstvu zemědělství potkal zřízence, který se ptal na znárodněný průmysl a obdivoval Čechoslováky jako válečné hrdiny, a v Centre Nationale des Informations économiques pana Delého, který chválil československou demokracii.²¹⁵

Článek *Zpět z Ameriky* je záznam rozhovoru s Lubomírem Linhartem, ústředním ředitelem ČeFiSu²¹⁶. „Pokrokoví lidé v Americe vědí, protože se o to zajímají, že jsme demokratická země, demokratický stát, že máme svobodu tisku, vědí, že naše volby byly nejdemokratičtější na celém světě, vědí, že náš prezident byl zvolen jednomyslně a vědí i o převratu, kterým prošel náš filmový průmysl.“²¹⁷ Američané se zajímají i o dvouletku a o znárodnění kinematografie. Někteří si myslí, že Československo okupují sovětské armády a že zde není svoboda tisku.

²¹³ PÁNY, K. Kdo to asi je? *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 38, s. 6.

²¹⁴ REŠINI, Jan. Jak jsem spatřil Paříž. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 4, s. 5.

²¹⁵ REŠINI, Jan. Jak jsem spatřil Paříž. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 4, s. 5.

²¹⁶ zkratka – Československá filmová společnost

²¹⁷ Zpět z Ameriky. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 6, s. 4.

V článku *Napomenutí z Ameriky* píše Libuše Jichová, že špatné informace o Československu šíří sami českoslovenští občané, kteří píší dopisy, v nichž si stěžují, protože pak, jak doufají, jim známí a příbuzní z Ameriky budou posílat konzervy.²¹⁸

Ve vánočním dvojčísle 14-15 (II.) vyšel článek *Vrátil jsem se z Anglie*, v němž Bedřich Rotbaum konstatuje: „V myšlenkách průměrného Brita, někde na poloviční cestě mezi východem a západem, a to nejen v zeměpisném smyslu, leží Československo, vyčnívající z ojedinelé dírky v mlhavé železné oponě.“²¹⁹

V článku *Svoboda tisku* píše A. Zemánek, že v New York Herald Tribune vyšel článek, v němž bylo Československo prezentováno jako stát s úplnou svobodou tisku, jeden z mála v Evropě. V Herald Tribune také ocenili, že v ČS nemohou být noviny majetkem jednotlivců. Naopak negativně se hodnotí nedostatečná grafická úprava, za což však mohou zastaralá technická zařízení. Anglie se chce inspirovat v otázce vlastnictví tisku.²²⁰

V článku *(Od našeho dopisovatele)* Stephen W. Pollak zpochybňuje kvality zahraničních korespondentů a jejich referování o Československu: „...většina cizích novinářů, které jsem za posledních deset let potkal ve střední a jihovýchodní Evropě, přijeli buď už s předem stanoveným názorem a nebo – což je ještě horší – se zaujetím a s příkazem o čem mají a o čem nemají psát.“²²¹ Dále tvrdí, že železnou oponu si vymysleli novináři. Kritizuje žurnalisty také za to, že otevřeně pomlouvají zemi, do které byli vysláni. „Byl jsem ale přítomen, když korespondent velkého amerického deníku, který má solidní reputaci ‚objektivního‘ zpravodajství, prohlásil známému Čechoslovákovi, že podle něho ubozí Češi jsou otroky své vlády a že situace v Československu mu připomíná situaci v Německu roku 1933.“²²² Takových dopisovatelů je podle autora mnoho.

V čísle 33 (II.) v pravidelné rubrice A jde se... se píše, že se Pavel Tigrid vrátil z Anglie a napsal o tom do *Obzorů* článek. Tigrid prohlásil, že Britové mají dobré noviny, s čímž autor článku v KP nesouhlasí, neboť jsou ovládány rodinami

²¹⁸ JÍCHOVÁ, Libuše. *Napomenutí z Ameriky*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 10, s. 3.

²¹⁹ ROTBAUM, Bedřich. *Vrátil jsem se z Anglie*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 14-15, s. 20.

²²⁰ ZEMÁNEK, A. *Svoboda tisku : Západ o našich tiskových poměrech*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 16, s. 5.

²²¹ POLLAK, Stephen W. *(Od našeho dopisovatele)*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 24, s. 1.

²²² POLLAK, Stephen W. *(Od našeho dopisovatele)*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 24, s. 5.

milionářských vydavatelů, a Československo má ministerstvo informací. Britský tisk šíří o Československu zkreslené informace, nevěří informacím z ČS, jen informacím vlastních zpravodajů.²²³

V kurzívě *Dva roky* Stanislav Budín upozorňuje na rozpor, že cizinci, kteří přijíždí do Prahy, chválí Československo, závidí sebevědomí i pracovní elán, zatímco některé noviny tvrdí, že je za železnou oponou.²²⁴

V článku *Evropské dojmy* komentuje americká novinářka Marie Seton, která navštívila Prahu, mínění Američanů o Evropě. Američané si myslí, že celá Evropa chce, aby ji Amerika živila, že žijí v představě, že celá východní Evropa je za sovětskou železnou oponou, a že jí tvrdili, že nebude moci psát pravdu, pouze propagandu, kterou jí podstrčí. Když byla v Anglii, viděla, že lidé mají nedostatek potravin, šatstva a bytů. Ve Francii je sice všeho dost, ale ceny jsou velmi vysoké. V Československu byla proto příjemně překvapena dostatkem zboží za přiměřené ceny. „Někteří mocní lidé v Americe chtějí úmyslně zatajit americkému lidu, že se v Československu podařilo to, co prý není možné: že v Československu komunisté, socialisté různých druhů a dokonce i katolíci našli společnou cestu k obnově a výstavbě své země a dovedli vytvořit demokracii, v níž vládne svoboda slova.“²²⁵ Zejména americký tisk informace o ČS zkresluje.

V kurzívě *Železná opona – ale kde?* uvádí Donald L. Hesson, že jsou Američané přesvědčeni, že „...se hospodářský a politický život v Československu postupně a nevyhnutelně přeměňuje v totalitní systém, podřízený Sovětskému svazu. Skutečnost, kterou objeví Američan v Československu, je v rozporu s tímto přesvědčením.“²²⁶ Američané si myslí, že svobodu zajišťuje volné podnikání. Když se ptal autora horník, jestli narazil na železnou oponu, odpověděl, že to spíše vypadá, že se spouští nad Amerikou.

V článku *Zas a znova* píše Václav Lacina, že Daily Mail a další listy zveřejnily zprávu, že v Československu proběhl komunistický puč.²²⁷

V článku *Národy velké a malé* se Josef Šrych věnuje otázce Marshallova plánu. Československo se dostalo na přední strany zahraničních novin nejprve,

²²³ a jde se... *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 33, s. 5.

²²⁴ BUDÍN, Stanislav. *Dva roky*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 34, s. 1.

²²⁵ SETON, Marie. *Evropské dojmy*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 34, s. 6.

²²⁶ HESSON, Donald L. *Železná opona – ale kde?* *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 39, s. 2.

²²⁷ BĚHOUNEK, Václav. *Zas a znova*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 34, s. 1.

když přijalo Marshallův plán, pak když ho odmítlo a nakonec, když uzavřelo hospodářskou dohodu se SSSR. V Americe považují Československo na jednu z nejbezpečnějších zemí z hlediska investic. Autor se zmiňuje o profesoru Rodnickovi, který považuje ČS za „zkumavku nových cest lidského a sociálního pokroku“²²⁸. Dále článek chválí Československo jako stát s plánem, který tvrdou prací směřuje k lepším zítřkům.

V kurzívě *Informace* Vlastimil Halaxa neuznává, že by hlavní podíl viny za špatnou informovanost ciziny neslo ministerstvo informací. Uvádí rozhovor mezi dánským novinářem a československými studenty. Žurnalista mj. řekl: „Nechcete přece tvrdit, že nejste obsazeni ruským vojskem. Já to přece musím vědět. Jsem žurnalista, mám zprávy.“²²⁹

²²⁸ ŠRYCH, Josef. Národy velké a malé. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 45, s. 5.

²²⁹ HALAXA, Vlastimil. *Informace*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 52, s. 2.

11. Sovětský svaz – náš vzor

Orientace na Sovětský svaz začala nabývat konkrétní podoby už za války. V československo-sovětské smlouvě o přátelství a poválečné spolupráci z 12. 12. 1943 uznal SSSR Československo v předmnichovských hranicích, Edvarda Beneše jako prezidenta a československou vládu v Londýně. Sovětští politici slibovali, že se do vnitřních záležitostí republiky nebudou vměšovat. Když pak Beneš odjel do Moskvy, v rozhovorech zaznělo i přání koordinovat politiky obou států, zejména postoje k Velké Británii, Spojeným státům a Německu.²³⁰

Vlivem orientace na SSSR vzrostla důležitost moskevského exilu (na úkor exilu londýnského). „Vedení československých komunistů v Moskvě zasahovalo stále důrazněji a ve větším rozsahu do politické linie československé vlády v Londýně, přičemž v zahraniční politice prosazovalo bezvýhradnou orientaci na spojenectví se SSSR se všemi z toho plynoucími důsledky.“²³¹

Československu vyhovovala diferencovaná politika SSSR, do poloviny roku 1947 příznivá pro spojenecké slovanské státy. „Od poloviny roku 1947, kdy Moskva přetvářela svou sféru vlivu v pevně organizovaný blok, skončila s politikou diferenciací mezi podřízenými státy a všechny problémy a spory mezi nimi, vyřešila, přesněji zmrazila na stavu, ve kterém právě byly. Politický pojem střední a jihovýchodní Evropy byl na dlouhou dobu vstřebán či udušen ve světových blocích.“²³²

Sovětský svaz inspiroval autory v Kulturní politice prakticky v jakýchkoli oborech lidské činnosti – ať se jednalo o kulturu, sociální a ekonomické otázky nebo sport. V prvním ročníku KP se téma nevyskytovalo příliš často, od dubna 1946 se frekvence článků zvýšila. Vyšlo i několik článků, které se zabývaly problematikou Východ x Západ, ale nebylo jich mnoho, protože většina autorů docházela k závěrům, že etnicky patří Československo k Slovanům, ale jelikož je

²³⁰ KAPLAN, Karel. *Pravda o Československu 1945-1948*. Praha : Panorama, 1990. Stopy, fakta, svědectví. ISBN 80-7038-193-0. Politika odčinění Mnichova, s. 7-8.

²³¹ KAPLAN, Karel. *Pravda o Československu 1945-1948*. Praha : Panorama, 1990. Stopy, fakta, svědectví. ISBN 80-7038-193-0. Politika odčinění Mnichova, s. 9-10.

²³² KAPLAN, Karel. *Pravda o Československu 1945-1948*. Praha : Panorama, 1990. Stopy, fakta, svědectví. ISBN 80-7038-193-0. Politika odčinění Mnichova, s. 12.

SSSR součástí Evropy, je tato otázka v podstatě zbytečná, protože by úkolem mělo být vzít si to nejlepší z východu a to nejlepší ze západu, z jejich kultury i politiky²³³.

Článek Jiřího Šteina *Sovětská pětiletka* informuje, že SSSR naplánoval novou pětiletku, která obsáhla všechny důležité obory činnosti – nejen průmysl a výrobu, ale i zdravotnictví, vzdělávání a zábavu pracujících. „...tam, kde je rozhodnuto, co a kolik se má vyrábět, se najde vždy cesta, jak program splnit. I když se vyskytnou potíže a překážky.“²³⁴

Článek Antonína Pecelta *První ve všem a především* se zabývá školstvím. Autor oceňuje úspěch při otvírání nových vysokých škol, ale radí vzít si příklad ze sovětské organizace školství – v SSSR chodí děti od tří let do jeslí nebo předškolní výchovy, jsou proto lépe připravené k nástupu do základní školy. Kritizuje výběrové školy, protože do nich nechodí dost dětí z dělnických rodin. Nelíbí se mu také to, že jsou studenti středních škol považováni za něco víc, než učedníci. „Takové zásady jsou nesociální a nedemokratické a měly by být stíhány disciplinárně. Střední škola má vychovávat nikoliv stav povýšenců, nýbrž řádných dělníků ducha.“²³⁵

Článek *Co jak dělám* je přepisem názorů dramatika J. B. Priestleyho. Píše mj. o rozdílu mezi britským a sovětským divadlem. V SSSR pochopili nezbytnost dramatu pro duševní zdraví lidské společnosti. Oceňuje skvělou organizaci sovětského divadla, naopak o britském si myslí, že je v chaosu, navrhuje kulturní výměnu, aby se mohli Britové od Sovětů učit a naopak.²³⁶

V článku *Co chybí v novinách* si stěžuje Vlasta Hilská, že český tisk nevyužívá dostatečně zprávy ze sovětského tisku. Noviny např. nedostatečně pokryly nedávno uveřejněné programy pětiletok sovětských republik. O zavedení pětiletky pro vědu se nepsalo vůbec. V SSSR existují plány pro jednotlivá odvětví vědy – čím se bude zabývat chemie, fyzika, medicína, humanitní vědy atd.

²³³ např. článek *Východ či západ*. *Kulturní politika*. 1945, roč. 1, č. 1, s. 1.

²³⁴ ŠTEIN, Jiří. *Sovětská pětiletka*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 25, s. 3.

²³⁵ PECELT, Antonín. *První ze všech a především*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 26, s. 6.

²³⁶ PRIESTLEY, J. B. *Co jak dělám*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 27, s. 5.

Sovětské noviny se vědou zabývají soustavně, Československo v tomto ohledu zaostává.²³⁷

V článku *Budoucnost jazzu v SSSR* vyzdvihuje E. Uggé sovětskou hudbu: „V SSSR patrně nikdy nebude sensačních šlágrů a módních skladeb, vyrůstajících jako houby po dešti, ale jepičího života. Z umění se nestane průmysl. Napíše-li někdo dobrou skladbu, bude se tato hrát po dlouhá léta. A proto budou příští sovětské taneční melodie umělecky a řemeslně důkladnější a lepší než je tomu dnes ve světě zvykem.“²³⁸

V článku *Reorganizace České Akademie* píše O. Šeplavý o možnostech změn v Akademii věd a umění. Ministr školství Zdeněk Nejedlý navrhuje, aby byla akademie přebudována podle sovětského vzoru. Znamenalo by to mnohé organizační změny – místo mecenášů ji bude dotovat stát, rozšíří se její činnosti, přibudou vědecké ústavy, stát bude mít právo určovat směr vědeckého bádání.²³⁹

V článku *Mateřství v SSSR* se inspiruje Edgar Snow mateřským a rozlukovým zákonem vydaným 1944 v SSSR. Zákon se stará o matky a hlavně o děti. „Vláda si počíná jako dobrotivý patriarcha, který pln starosti o potomstvo zanechává synům a dcerám majetek, mohou jej však zdědit jen mají-li jistý počet dětí. Všechno potomstvo pak, ať jakkoli početné, má zaručeno zdravé a stejně privilegované dětství.“²⁴⁰ Čím více dětí matka má, tím větší příspěvek od státu dostává. „Matka deseti dětí dostává řád Matky-hrdinky a je příslušně vyznamenána. Vyznamenání za mateřství dostávají i matky s méně dětmi.“²⁴¹ Dále mají matky sociální výhody – placená dovolená v těhotenství, dvojnásobné přiděly potravin apod. „Stát vydržuje Dětské domovy, kam mohou svobodně matky své děti bezplatně dát na jakoukoli dobu až do jejich dvanácti let.“²⁴²

V úvodníku v čísle 45 (I.) píše E. F. Burian, že mu připadá směšné, aby mezi sebou divadla soutěžila o to, kdo má víc premiér. Lepší by podle Buriana bylo zvýšit počet návštěvníků, zlepšit kvalitu představení. Za vzor dává SSSR: „Je známo, že na příklad v Sovětském svazu si vytvořili umělci takové podmínky, že

²³⁷ HILSKÁ, Vlasta. Co chybí v novinách. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 30, s. 6.

²³⁸ UGGÉ, Emanuel. *Budoucnost jazzu v SSSR*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 31, s. 6.

²³⁹ ŠEPLAVÝ, O. *Reorganizace České Akademie*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 36, s. 3.

²⁴⁰ SNOW, Edgar. *Mateřství v SSSR*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 36, s. 5.

²⁴¹ SNOW, Edgar. *Mateřství v SSSR*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 36, s. 5.

²⁴² SNOW, Edgar. *Mateřství v SSSR*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 36, s. 5.

mohou zkoušet svá představení tak dlouho, dokud podle jejich zdání nejsou dokonalá. U nás asi budeme vyrábět představení na běžícím pásu.²⁴³

V článku hodnotí Karel Marek *Velmoc budoucnosti* úspěchy sovětských atletek na mistrovství Evropy v lehké atletice. „Je v Sovětech mnoho takových žen, krásných a se všemi dobrými vlastnostmi, jak je ukázaly jejich první atletické vyslankyně na stadionu Bislet v Oslo. A proto budou sovětské ženy i do budoucna ve světové atletice těžko přemožitelné.“²⁴⁴

V článku *Poplach kolem právnictví* píše Václav Vaněček, že je potřeba se vypořádat se zákony platnými jen formálně, s pozůstatky minulých režimů. „Ohromnou a v pravdě revoluční prací, o jaké se nám ani nezdá, rychle likvidoval lid SSSR – na rozdíl od nás – zákonodárství starých režimů a vybuodoval si během několika desetiletí zákony takové, že jsou v plném souhlasu s lidovým právním přesvědčením a cítěním a že tu problému zákonů jen formálně platných prostě není. A zřízení SSSR je takové, že se tu právo a zákon rozejít prakticky nemohou.“²⁴⁵

Karel Marek v článku *Plánování* tvrdí, že hledáme-li vzor pro plánování, je nutné podívat se na slovanskou část světa, zejména SSSR, neboť má pětileté plány už od roku 1928.²⁴⁶

Článek *Sovětské knihovnictví* obdivuje, jak knihovnictví v SSSR funguje navzdory tomu, že byly knihovny poničeny během války. Čeští knihovníci se chystají do Sovětského svazu, aby zorganizovali výměnnou knižní službu mezi oběma státy.²⁴⁷

V článku *U nás a ve SSSR* popisuje B. Kočí systém vzdělávání na sovětských vysokých školách. V SSSR se student, který dokončil vysokou školu, může stát aspirantem a se stipendiem studovat specializovaný studijní plán, který zahrnuje i na technických oborech filozofii, jazyky a pedagogiku. Autor vypočítává přednosti sovětského systému. „Domnívám se, že by bylo nanejvýš

²⁴³ BURIAN, Emil František. Úvodník. *Kulturní politika*. 1946, roč. 1, č. 45, s. 1.

²⁴⁴ MAREK, Karel. *Velmoc budoucnosti: Sovětské atletky nepřemožitelné*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 1, s. 7.

²⁴⁵ VANĚČEK, Václav. *Poplach kolem právnictví*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 5, s. 3.

²⁴⁶ MAREK, Karel. *Plánování*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 6, s. 1 a 5.

²⁴⁷ *Sovětské knihovnictví*. *Kulturní politika*. 1946, roč. 2, č. 11, s. 4.

užitečné, účelné a hospodárné, přebudovat náš asistentský systém po tomto vzoru.²⁴⁸

V článku *Aby nám neumíraly* píše Emilie Lukášová, že péče o matku a dítě v SSSR může být inspirací pro snížení kojenecké úmrtnosti.²⁴⁹

V kurzívě *Píšu, píšu patnáct* dává Josef Schrich za příklad českému tisku nejen sovětské, ale i americké, britské a francouzské noviny. „Sovětský občan ví, že každá kritická noticka v ‚Pravdě‘, bude řádně prověřena a že za nedlouho dočte redakční zprávu o zjednané nápravě a potrestání viníka.“²⁵⁰

V kurzívě *Trest smrti* tvrdí Stanislav Budín: „Je lež a pomluva, vymyšlená nejhroššími nepřáteli ruské revoluce a tolikrát opakovaná, že jí mnozí uvěřili, když se tvrdí, že revoluce začala terorem a hromadnými rozsudky smrti.“²⁵¹ Budín považuje zrušení trestu smrti za přirozený projev socialistického humanismu. „Tisíciletý sen největších duchů lidstva, svědomí, které znepokojovalo nejlepší lidi – se takto naplňuje po prvé v dějinách v zemi socialismu.“²⁵²

V článku *Jak bychom to měli dělat i my* chválí Bohumil Brejcha sovětský film *Admirál Nachimov*. Film podle Brejchy spojuje aktuálnost s vysokou ideovostí. „A závěrem nutno opět, vzhledem k jistým rozpakům, se kterými byl tento film naší kritikou přijat, říci, že takových filmů je u nás třeba. Našich vlastních i cizích. Filmů, které učí, vysvětlují, uvědomují, bojují.“²⁵³

²⁴⁸ KOČÍ, B. U nás a ve SSSR. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 16, s. 3.

²⁴⁹ LUKÁŠOVÁ, Emilie. *Aby nám neumíraly*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 17, s. 8.

²⁵⁰ SCHRICH, Josef. *Píšu, píšu patnáct*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 30, s. 2.

²⁵¹ BUDÍN, Stanislav. *Trest smrti*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 38, s. 1.

²⁵² BUDÍN, Stanislav. *Trest smrti*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 38, s. 1.

²⁵³ BREJCHA, Bohumil. *Jak bychom to měli dělat i my*. *Kulturní politika*. 1947, roč. 2, č. 40, s. 7.

Závěr

Kulturní politika byla názorově jednotná v nečekaně mnoha otázkách. Některé postoje šéfredaktora E. F. Buriana jako by předurčovaly postoje všech ostatních autorů. Autoři polemizovali s články v jiných periodikách, protichůdné reakce se na stránkách Kulturní politiky neobjevovaly. Jediný případ byla rubrika čtenářských ohlasů Jací jsme, kde se několikrát objevily i názory odlišné od linie týdeníku, většinou však v některém z dalších čísel dostaly mnohem větší prostor ohlasy opačné.

Články, které nějakým způsobem souvisely s jiným článkem v některém z předchozích čísel, zpravidla nebývaly nesouhlasné, pouze vysvětlovaly a omlouvaly to, za co byli jejich autoři Kulturní politikou káráni.

Často se opakujícím tématem byla válka a její následky. Redakce KP jednotně odsuzovala jakýkoli náznak kolaborace, odsuzovala v podstatě vše, co souviselo s fašismem, velmi tvrdě odmítala německý válečný kapitalismus. Nezřídká používala fašismus jako argument – fašisté něco dělali určitým způsobem, proto je třeba dělat to jinak, abychom nebyli jako oni.

S odmítáním fašismu souvisí i téma hledání nové orientace. Kulturní politika adoruje všechno sovětské, nachází v SSSR inspiraci pro budování nového státu. Na tento obdiv plynule navazuje nadšení dvouletým plánem, který by měl podle KP dovést Československo k blahobytu – názory na plán se u jednotlivých autorů vůbec neliší, pomineme-li připomínky, že by se v něm mělo více myslet na kulturu.

Jednotně byla prosazována i demokratizace a decentralizace kultury, o přiblížování kultury lidu psal často nejen E. F. Burian, ale i ostatní autoři článků v KP, kteří obvykle hledali způsob, jak přimět dělníky chodit na výstavy, do divadel a číst hodnotnou literaturu. Zároveň bylo požadováno všeobecné zvýšení úrovně kultury. Občas docházelo k nechtěným myšlenkovým kolizím, např. když někteří autoři psali o nutnosti formovat vkus veřejnosti, zároveň ale žádali, aby nebyli dělníci podceňováni, že jsou schopni si sami vybrat, kam jít, co číst apod.

Autoři článků také vítali většinu vládních kroků, např. znárodnění filmu, znárodnění průmyslu, omezování vydávání knih apod.

Kulturní politika velmi tvrdošijně odmítala články v zahraničním tisku, v nichž se psalo, že je Československo sovětskou zónou, stejně tak popírala existenci železné opony. Obviňovala mnohá zavedená zahraniční periodika z neprofesionality a neobjektivnosti. Téměř vše, na co zahraniční noviny upozorňovaly, se – pokud to nebyla pravda už v době publikování – během několika let splnilo.

Summary

Kulturní politika was a magazine published from 4th September 1945 to 30th September 1949 by Kruh přátel divadla E. F. Buriana, which was lead by editor-in-chief Emil František Burian, a well-known theatre artist. The main themes of KP were a culture and politics, the magazine also informed about news from cultural life.

Kulturní politika tended to be a left-wing magazine. Most of its opinions were similar to the governments' opinions, especially to the ones with relation to the Communist Party, which was becoming more and more important at that time. The editor-in-chief was a member of the Communist Party and so were some of the members of editorial staff. Many of the articles dealt with Marxism, socialism, etc.

The most frequented topics were influenced by the relationship of the magazine to the Communist Party. Most of the things spoken in government by members of the Communist Party were accepted as good, and presented in the magazine. One of the most important events in 1946 was the parliamentary elections. After the elections there was a two-year plan to improve the republic's economic situation. It was an enormous topic in KP. The state of the culture was also one of the most discussed questions. Authors of articles in KP often wrote about the lack of quality in newly published books, about the lack audience at the theatre, etc.

Another popular topic in the second volume was what foreign newspapers and magazines reported about Czechoslovakia. They usually wrote about the soviet influence and KP denied it, denying even the existence of the Iron Curtain for instance, although KP wrote very openly about how perfect the Soviet Union was.

Kulturní politika went on being published even after the take-over in February 1948. Publishing of KP was stopped in 1949.

Seznam literatury

- BLAHYNKA, Milan, et al. *Čeští spisovatelé 20. století*. 1. vyd. Praha : Československý spisovatel, 1985. 832 s.
- ČERNÝ, Václav. *Paměti III (1945-1972)*. 2. rozš. vyd. Brno : Atlantis, 1992. 671 s. ISBN 80-7108-036-5.
- DRÁPALA, Milan. *Na ztracené vartě západu : Antologie české nesocialistické literatury z let 1945-1948*. 1. vyd. Praha : Prostor, 2000. 688 s. Obzor; sv. 31. ISBN 80-7260-046-X.
- DRTINA, Prokop. *Československo můj osud : Kniha života českého demokrata 20. století*. 1. vyd. Praha : Melantrich, 1992. 256 s. Memoáry Melantrich. ISBN 80-7023-114-9.
- FILIPPI-CODACCIONI, A.-M. *Dějiny 20. století : Encyklopedie politického, ekonomického a kulturního dění*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1994. 424 s. ISBN 80-204-0403-1.
- CHURÁŇ, Milan, et al. *Kdo byl kdo v našich dějinách 20. století : I. díl A-M*. 2. rozš. vyd. Praha : Libri, 1998. 467 s. ISBN 80-85983-44-3.
- CHURÁŇ, Milan, et al. *Kdo byl kdo v našich dějinách 20. století : II. díl N-Ž*. 2. rozš. vyd. Praha : Libri, 1998. 482 s. ISBN 80-85983-64-8.
- JANÁČEK, Pavel. *Literární brak : operace vyloučení, operace nahrazení, 1938-1951*. 1. vyd. Brno : Host, 2004. 412 s. ISBN 80-7294-129-1.
- JUST, Vladimír, et al. *Divadelní kultura 1945-1989 v datech a souvislostech*. 1. vyd. Praha : Divadelní ústav, 1995. 469 s. ISBN 80-7008-056-6.

- KAPLAN, Karel. *Pravda o Československu 1945-1948*. Praha : Panorama, 1990. 248 s. Stopy, fakta, svědectví. ISBN 80-7038-193-0.
- KAPLAN, Karel. *Nekrvavá revoluce*. Praha : Mladá fronta, 1993. 448 s., 24. Archiv; sv. 68. ISBN 80-204-0145-8.
- KAPLAN, Karel, TOMÁŠEK, Dušan. *O cenzuře v Československu v letech 1945-1956*. Praha : Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994. 183 s. Sešity ÚSD; sv. 22. ISBN 80-85270-38-2.
- KNAPÍK, Jiří. *Kdo byl kdo v naší kulturní politice 1948-1953 : Biografický slovník stranických a svazových funkcionářů, státní administrativy, divadelních a filmových pracovníků, redaktorů...* 1. vyd. Praha : Libri, 2002. 280 s. ISBN 80-7277-093-4.
- KUSÁK, Alexej. *Kultura a politika v Československu 1945-1956*. 1. vyd. Praha : Torst, 1998. 667 s. ISBN 80-7215-055-3.
- MENCL, Vojtěch, et al. *Křižovatky 20. století : Světlo na bílá místa v nejnovějších dějinách*. 1. vyd. Praha : Naše vojsko, 1990. 400 s. ISBN 80-206-0180-5.
- PŘIBÁŇ, Michal. *Z dějin českého myšlení o literatuře I /1945-1948/ : Antologie k Dějinám české literatury 1945-1990*. 1. vyd. Praha : Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2001. 522 s. ISBN 80-855778-34-3.

Prameny

- Kulturní politika, 1. ročník, 1945-1946, č. 1-48.
- Kulturní politika, 2. ročník, 1946-1947, č. 1-52.
- zákon 192/1946 o dvouletém plánu <http://www.mvcr.cz/sbirka/1946/sb84-46.pdf>

Přílohy

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Titulní strana Kulturní politiky č. 20, 1. roč. (obrázek)

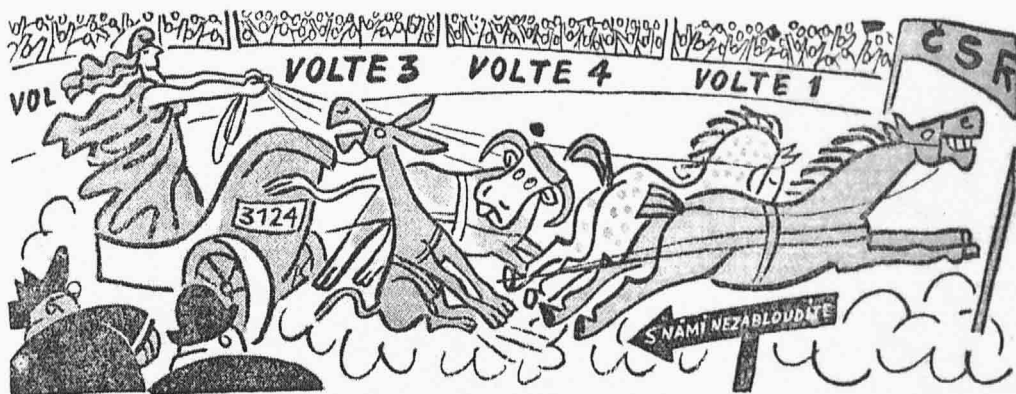
Příloha č. 2: Titulní strana Kulturní politiky č. 40, 2. roč. (obrázek)

Příloha č. 3: Karikatura – volby, KP 32, 1. roč., s. 1 (obrázek)

Příloha č. 4: Karikatura – fašismus, KP 47, 2. roč., s. 2 ...68 (obrázek)

Příloha č. 5: Karikatura – fašismus, KP 47, 2. roč., s. 1 ...69 (obrázek)

Příloha č. 6: Zákon o dvouletém plánu ...70 (dokument)

PŘED CÍLEM

Antonín Pele

Příloha č. 3

— Drahoušek, už zase dostává barvu Lettres françaises

Příloha č. 4

DENACIFIRACE

— Další pán na holení

Křesba A. Pele

Příloha č. 4

Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé

Částka 34.

Vydána dne 29. října 1946.

Cena Kčs 1.80.

O B S A H:

192. Zákon o dvouletém hospodářském plánu.

192.**Zákon****ze dne 25. října 1946****o dvouletém hospodářském plánu.**

Ústavodárné Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

Část první.**Stanovení dvouletého hospodářského plánu.****Oddíl I.****Základní úkoly všeobecně.****§ 1.**

Pro obnovu a výstavbu hospodářství v republice Československé a tím i pro zvýšení životní úrovně lidu se stanoví pro léta 1947 a 1948 dvouletý hospodářský plán (dále jen dvouletý plán) s těmito základními úkoly:

a) v průmyslu překročí koncem roku 1948 celkovou úroveň výroby z roku 1937 o 10%;

b) v zemědělství dosáhnou koncem roku 1948 úrovně výroby předválečné;

c) ve stavebnictví opatří potřebný počet bytů, provede velké stavby pro průmysl a zemědělství, obnovovati a doplňovati veřejné komunikace a zařízení, zahrnující v to zařízení k účelům zdravotním, provede a zlepšiti vodo-hospodářské stavby a zařízení osazování a zajištění provedení náležitých staveb samosprávních;

d) v celkové dopravě dosáhnou dopravního výkonu z roku 1937;

e) přispějí k urychlenému vyrovnání hospodářské úrovně Slovenska s českými zeměmi, zejména dokonalejším využitím jeho surovinových a energetických zdrojů a pracovních sil, jakož i vytvoření nových pracovních příležitostí na Slovensku;

f) povzněsí hospodářsky slabé kraje českých zemí.

Při plnění těchto základních úkolů se zvýší přiměřeně celková výroba společných statků.

Oddíl II.**Základní úkoly v jednotlivých hospodářských oborech.****§ 2.****V průmyslu.**

Výroba bude stupňována tak, aby v roce 1948 činila zejména:

a) Ve výrobě báňské především:	
kamenného uhlí	17,746.000 tun,
hnědého uhlí	23,900.000 tun,
koksů	3,910.000 tun,
železné rudy	1,787.200 tun,
nafty	82.000 tun.

V roce 1947 se vytěží kamenného uhlí 16,374.000 tun, hnědého uhlí 21,822.000 tun a vyrobí se 3,740.000 tun koksů.

129

b) Ve výrobě energie především:

elektrického proudu . 7.400.000.000 kWh,
svítilny 420.000.000 ma

V roce 1947 se vyrobí 6.365.000.000 kWh elektrického proudu.

c) Ve výrobě hutnické především:

surového železa 1.460.000 tun,
surové oceli 2.100.000 tun,
odliték 330.000 tun,
válcovaných výrobků . . 1.650.000 tun.

V roce 1947 se vyrobí surového železa 1.340.000 tun a surové oceli 2.200.000 tun.

d) V průmyslu železa a kovů především:

železničních vozů
nákladních, osobních
a motorových v jednotkách
nákladních vozů 15.240 kusů,

tramvajových vozů
motorových a vlečných 143 kusů,

lokomotiv 290 kusů,

traktorů 9.000 kusů,

nákladních a osobních
automobilů a autobusů v jednotkách
automobilů nákladních 14.000 kusů,

hospodářských strojů
v hodnotě 1.100.000.000 Kčs.

a to zejména:

strojů pro obdělávání
a přípravu půdy 80.000 kusů,

strojů sečích a sázecích 10.000 kusů,

sklízňových strojů 24.000 kusů,

strojů na zpracování
sklízň 8.000 kusů,

strojů na přípravu
krmiv 48.000 kusů,

obráběcích strojů 12.500 kusů,

elektromotoru
do 25 kW 220.000 kusů,

motocyklů 50.000 kusů,

jízdních kol 220.000 kusů,

železných strojů 100.000 kusů,

rozřezávacích
přijímačů 150.000 kusů,

telefonních přístrojů 75.000 kusů,

žárovek 15.000.000 kusů,

kuchyňského nádobí 9.500.000 kg.

V roce 1947 se vyrobí železničních vozů nákladních, osobních a motorových 16.750 kusů v jednotkách nákladních vozů, lokomotiv 290 kusů, traktorů 9.650 kusů, nákladních a osobních automobilů a autobusů v jednotkách automobilů nákladních 10.330 kusů, hospodářských strojů v hodnotě 1.000.000.000 Kčs. a to zejména strojů pro obdělávání a přípravu půdy 72.000 kusů, strojů sečích a sázecích 9.000 kusů, sklízňových strojů 22.000 kusů, strojů na zpracování sklízň 7.000 kusů a strojů na přípravu krmiv 44.000 kusů.

e) Ve výrobě chemické především:

synthetických pohonných
látek z domácích
surovin o 60% více, než je
dnešní stav výroby,

mazadel z minerálních
olejů o 130% více, než je
dnešní stav výroby,

benzolu a jeho homologů o 60% více, než je
dnešní stav výroby,

fosforečných hnojiv 380.000 tun,

duškatých hnojiv 220.000 tun,

kyseliny sírové 205.000 tun,

sody 102.000 tun,

umělé stříže 11.700 tun,

umělého hedvábí 6.800 tun.

V roce 1947 se vyrobí mazadel z minerálních olejů o 103% více, než je dnešní stav výroby, fosforečných hnojiv 380.000 tun a duškatých hnojiv 220.000 tun.

f) V průmyslu sklářském především:

detého skla	126.420 tun,
plochého skla	16.990.000 m ² ,
drobného skla	12.520 tun.

V roce 1947 se vyrobí plochého skla 17.310.000 m².

g) V průmyslu kamene, zemin a keramiky především:

cementu	1.250.000 tun,
cíhel	835.650.000 kusů,
tašek	133.000.000 kusů,
vápna	648.800 tun.

V roce 1947 se vyrobí cementu 1.050.000 tun, cíhel 572.650.000 kusů, tašek 110.000.000 kusů a vápna 580.800 tun.

h) V průmyslu papírenském především:

buničiny	205.000 tun,
papíru	197.000 tun,
lepenky	59.200 tun.

i) V průmyslu dřeva především:

řeziva jehličnatého a listnatého	2.828.000 m ³ ,
překlízek	59.000 m ³ ,
surových prachů	169.000 m ³ ,
dřh	5.874.000 m ³ .

j) V průmyslu textilním a oděvním především:

bavlněné přize s přizí vigoňovou	68.200.000 kg.
česané přize	4.370.000 kg.
mykané přize	15.620.000 kg.
lněné přize	9.400.000 kg.
vlněných tkanin	14.300.000 kg přize,
bavlněných tkanin s tkaninami z umělého hedvábí	50.200.000 kg přize,
jutových tkanin	17.000.000 kg přize,
lněných tkanin	9.500.000 kg přize,

41.500.000 kusů ple- teného a síťkového zboží	9.800.000 kg,
puncůch a ponožek	55.200.000 párů.

k) V průmyslu kožedělném a gumárenském především:

obuvi	45.520.000 párů,
obruči pro jízdní kola a motocykly	3.275.000 kusů,
obruči pro osobní a nákladní automobily	650.000 kusů.

V průmyslu výživy zvláště v těchto oborech:

l) V průmyslu cukrovarnickém především:

rafinovaného cukru	672.000 tun,
melasy	158.000 tun.

m) V průmyslu mlýnářském především:

mlýnských jedlých výrobků z pšenice a žita	1.884.000 tun.
--	----------------

n) V průmyslu potravinářském především:

umělých jedlých tuků	70.000 tun,
másla	50.000 tun.

V roce 1947 se vyrobí 17.500 tun másla.

o) V průmyslu pivovarském a sladařském především:

sladu	268.000 tun,
piva	8.600.000 hl.

p) V průmyslu lihovarnickém především:

veškerého lihu	650.000 hl.
--------------------------	-------------

§ 3.

V zemědělství.

(1) V zemědělství se učiní taková opatření, aby při plánovaných hektarových výnosech a plánované užítkovosti domácích zvířat bylo vyrobeno:

	v roce 1947	v roce 1948
pšenice	1,474.900 tun	1,481.600 tun,
žita a soureže	1,278.200 tun	1,187.100 tun,
chlebového obilí celkem	2,753.100 tun	2,671.700 tun,
ječmene	1,056.200 tun	1,122.500 tun,
ovsa	985.200 tun	1,034.000 tun,
kukuřice	283.100 tun	277.600 tun,
huštěnin	56.900 tun	55.300 tun,
brambor	9,144.100 tun	8,781.600 tun,
cukrovky	4,826.800 tun	4,719.200 tun,
olejnin	165.000 tun	165.000 tun,
písnin	5,716.000 tun	5,953.900 tun,
masa hovězího	140.200 tun	160.400 tun,
masa vepřového	190.100 tun	266.300 tun,
sádla	40.100 tun	53.300 tun,
mléka	25,640.000 hl	32,359.000 hl,
vajec	1.025,000.000 kusů	1.172,100.000 kusů.

(2) Budou učiněna opatření, aby počet ovocných stromů byl zvýšen o 15%.

§ 4.

Ve stavebnictví.

Okolem stavebnictví bude zejména:

a) obnoviti, po případě nově postaviti 125.000 bytových jednotek nákladem 14 miliard Kčs;

b) odstraniti škody na veřejných budovách nákladem 1.300 milionů Kčs; dokončiti a nové postaviti veřejné a jiné budovy nákladem 2.370 milionů Kčs;

c) obnoviti, po případě dokončiti rozestavěné státní i nestátní silnice a mosty nákladem 3.980 milionů Kčs;

d) provésti vodní a vodohospodářské stavby nákladem 2.550 milionů Kčs;

e) poříditi stavby pro průmysl nákladem 7.530 milionů Kčs;

f) poříditi stavby pro zemědělství nákladem 1.540 milionů Kčs;

g) odstraňovati na železnicích stavební škody, způsobené v souvislosti s válečnými událostmi, a poříditi a obnoviti železniční stavby nákladem 4.470 milionů Kčs;

h) pokračovati v rozestavěných stavbách železničních, po případě je dokončiti, nákladem 1.150 milionů Kčs;

i) provésti stavby pro dopravu silniční, vodní, leteckou a poštovní nákladem 840 milionů Kčs.

§ 5.

V dopravě.

K dosažení dopravního výkonu stanoveného dvouletým plánem bude zapotřebí zejména:

1. V dopravě železniční:

a) zařaditi nových 300 lokomotiv, 250 motorových vozidel kolejových, 17.090 nákladních a 700 osobních vozů a doplniti park městských drah a malodrah novými 123 motorovými a 130 přívěsnými vozy; připraviti seriovou výrobu speciálních nákladních železničních vozů;

b) obnoviti a doplniti zabezpečovací a dorozumívací zařízení drah nákladem 200 milionů Kčs;

c) obnoviti a doplniti zařízení železničních dílen nákladem 100 milionů Kčs;

d) doplniti dopravní zařízení košicko-bohumínské dráhy tak, aby se zvýšila její výkonnost o 50% proti roku 1937.

2. V dopravě silniční:

a) zařaditi nových 1.950 autobusů, 200 přívěsných vozů pro dopravu osob, 2.400 nákladních automobilů a 700 přívěsných vozů; připraviti seriovou výrobu speciálních nákladních automobilů;

b) vystavěti garáže a opravní motorových vozidel nákladem 150 milionů Kčs.

3. V dopravě říční:

a) zařadit 45 nových člunů a 4 remorkéry a obnovit plavební park, poškozený válečnými událostmi;

b) dobudovat přístavy bratislavský a komárňanský.

4. V dopravě letecké:

a) zařadit dalších 50 dopravních letadel;

b) rozšířit a upravit letiště, zejména v Praze-Ruzyni, Brně-Černovicích, Bratislavě-Vajnorech a Popradě, doplnit jejich zařízení a započít se stavbou letišť v Brně-Tuřanech a Bratislavě-Ivance.

5. V dopravě poštovní:

a) obnovit provozní zařízení poštovní služby a obnovit a rozšířit telekomunikační zařízení úhrnným nákladem 933 milionů Kčs;

b) doplnit dílenská zařízení a stav poštovních motorových vozidel nákladem 140 milionů Kčs.

Oddíl III.

Investice ve dvouletém plánu.

§ 6.

(1) V rámci dvouletého plánu se provedou investice nákladem nejvýše 69,88 miliardy Kčs.

(2) Z částky 69,88 miliardy Kčs připadne:

a) na průmysl a řemeslnou výrobu 25,38 miliardy Kčs,

z toho na průmysl výroby 2,75 miliardy Kčs,

b) na zemědělství 5,21 miliardy Kčs,

c) na dopravu 15,09 miliardy Kčs,

d) na opravu bytů zničených válkou a opatření nových bytů 14,00 miliardy Kčs,

e) na pozemní, vodohospodářské, dopravní a jiné veřejné stavby . 10,20 miliardy Kčs.

V těchto částkách jsou zahrnuty investice v oboru státní správy, samosprávy a státního, znárodněného i soukromého podnikání.

(3) Investice, neobsažené ve dvouletém plánu, mohou být v letech 1947 a 1948 provedeny jen, bude-li potřeba surovin a pracovních

síl pro ně kryta z místních zdrojů tak, že nebudou tyto suroviny a pracovní síly odňaty plnění úkolů, stanovených dvouletým plánem.

Oddíl IV.

Hospodářský rozvoj Slovenska.

§ 7.

(1) Z celkových investic ve dvouletém plánu budou na Slovensku provedeny investice nákladem nejvýše 22,14 miliardy Kčs.

(2) Z částky 22,14 miliardy Kčs připadne:

a) na průmysl a řemeslnou výrobu 6,80 miliardy Kčs,

b) na zemědělství 2,10 miliardy Kčs,

c) na dopravu 4,71 miliardy Kčs,

d) na opravu bytů zničených válkou a na opatření nových bytů 4,80 miliardy Kčs,

e) na pozemní, vodohospodářské, dopravní a jiné veřejné stavby 3,73 miliardy Kčs.

(3) Bude dokončeno přemístění strojního zařízení pro průmyslové závody a řemeslnou výrobu z českých zemí na Slovensko v takovém rozsahu, aby byly vytvořeny pracovní příležitosti pro 26.000 osob.

Oddíl V.

Pomoc hospodářsky slabým krajům v českých zemích.

§ 8.

(1) Do jižních Čech, do středního Povltaví a Podbrdská, na českomoravskou vysočinu, na Valašsko a Slovácko se přemístí, po případě se tam založí průmysl, který využije místních surovinových zdrojů a místních pracovních sil.

(2) Z celkových investic ve dvouletém plánu budou v těchto krajích provedeny investice nákladem nejvýše 4,95 miliardy Kčs.

(3) Aby se dosáhlo účelného využití lignitu, nafty, zemních plynů a surovinových zdrojů, provedou se odborné průzkumy; provedou se též výzkumné a projekční práce pro nová energetická díla.

Oddíl VI.

Některé předpoklady splnění dvouletého plánu.

§ 9.

Národní mobilizace pracovních sil.

(1) Ke splnění úkolů stanovených v oddílech I až V bude pokračováno ve včleňování a přefazování: do průmyslu asi 270.000, do stavebnictví asi 90.000 a do zemědělství a lesnictví asi 230.000 pracovních sil. Zároveň budou zjednány podmínky, aby se zvýšila výkonnost pracujících průměrně o 10% ve srovnání s rokem 1937.

(2) Tohoto cíle bude dosaženo tím, že:

- a) osoby, které mohou být na dočasných pracovních postech přeřazeny, přejdou do oborů, kde je jejich natěhává potřeba;
- b) kvalifikované síly se vrátí postupně do svého původního povolání;
- c) zařadí se plánovitě dorost;
- d) zařadí se osoby práce schopné a dosud nepracující do produktivní práce;
- e) zvýší se počet žen výdělečně pracujících;
- f) začlení se do práce osoby se sníženou pracovní schopností;
- g) bude se podporovati reemigrace krajanů;
- h) bude se organizovati pracovní soutěžení.

(3) Mobilizace pracujících bude se prováděti především na podkladě dobrovolnosti. Kdyby takto nebylo dosaženo potřebného počtu pracujících, budou učiněna opatření na podkladě zákonných ustanovení o pracovní povinnosti.

(4) Všichni zaměstnavatelé, včetně veřejných úřadů, ústavů, institucí a jednotlivců, budou zaměstnávatí hospodárně, na vhodných místech a způsobem zabezpečujícím řádný výkon pouze takový počet pracujících potřebné kvalifikace, jehož je při nejlepší dosažitelné organizaci provozu a plném využití pracovní doby nezbytně třeba ke splnění daných úkolů.

(5) Všichni zaměstnavatelé, veřejné úřady, ústavy, instituce a jednotlivci budou dbáti, aby se přechody pracujících prováděly co nejúčelněji, aby se co nejvíce usnadnily a aby se zabezpečila slušná životní úroveň pracujících.

(6) Zásadně se předpokládá spravedlivá úprava pracovních podmínek, mezd, platů a cen ve všech odvětvích a povoláních.

§ 10.

Zahraniční obchod.

Zahraniční obchod bude organizován a řízen tak, aby se zabezpečilo plnění úkolů stanovených dvouletým plánem. Podrobnosti upraví vláda nařízením.

§ 11.

Výzkumnictví.

Technický a vědecký pokrok bude se podporovati vybudováním a zabezpečením výzkumnictví a stanovením jeho pracovních úkolů s jednotného hlediska.

Část druhá.

Provádění, plnění a kontrola dvouletého plánu.

§ 12.

(1) Vláda stanoví v rámci dvouletého plánu pro jednotlivé hospodářské obory dílčí úkoly, prostředky k jejich splnění a způsob jejich dalšího rozvoje.

(2) Provádění jednotlivých úkolů dvouletého plánu se časově stanoví tak, aby celý plán mohl být plynule uskutečňován, jakož i aby se stále přihlíželo k finančním možnostem státu a k devizovým možnostem československého hospodářství. Přitom se zajistí stálý soulad mezi úkoly dvouletého plánu a možnostmi zahraničního obchodu.

§ 13.

(1) Předsednictvo vlády soustavně sleduje s hlediska jednotnosti dvouletého plánu jeho provádění, kontroluje jeho plnění a podává o tom vládě zprávy.

(2) Předpisy o kontrole státního a jiného veřejného hospodářství, jmění a dluhu zůstávají nedotčeny.

§ 14.

(1) Ústavodárné Národní shromáždění zvolí podle zásady poměrného zastoupení 36 členný výbor pro kontrolu provádění dvouletého plánu.

(2) Vláda je povinna podávati ústavodárnému Národnímu shromáždění zprávy o provádění a plnění dvouletého plánu, a to pravidelně každého čtvrt roku, nebo kdykoliv o to požádá výbor zřízený podle odstavce 1.

§ 15.

(1) Provedení dvouletého plánu vyžaduje soustředěného úsilí všeho občanstva a proto je každý, jemuž připadá jakýkoliv úkol k splnění tohoto plánu, povinen jej vykonatí svědomitě a hospodárně podle svých osobních a sociálních poměrů a podle svých hospodářských možností. Odpovídá proto za hospodárné používání surovin, energie, výrobních prostředků a pracovních sil a za nutnost, účelnost a hospodárnost investic, jakož i za dodržení obvyklé jakosti výrobků a za její postupné zlepšování.

(2) Všem druhům podnikání, ať státního či samosprávného či znárodněného nebo soukromého či družstevního, se zaručuje plná rovnoprávnost při provádění dvouletého plánu poskytováním stejných předpokladů a podmínek pro výkon jejich hospodářské činnosti.

Část třetí.

Zmocnění vlády.

§ 16.

(1) Vláda může nařízením činit opatření nutná ke splnění úkolů dvouletého plánu, pokud k nim není třeba nového zákona.

(2) Opatření hospodářské povahy, pokud je jinak mohou činit jednotliví ministři, vyžadují, týkají-li se provedení úkolů dvouletého plánu, schválení předsednictva vlády.

(3) Nastane-li podstatná změna v předpokladech, za nichž byl dvouletý plán sestaven, nebo budou-li toho vyžadovati jiné závažné důvody, může vláda dotčené úkoly a opatření k provedení dvouletého plánu (§§ 2 až 8) nově upravit nařízením.

(4) Vláda stanoví, jak se použije věcných prostředků, přikázaných ke splnění úkolů dvouletého plánu, po případě dalších úkolů a úkolů z dalšího rozvrhu dalších úkolů podle § 12, pokud tyto prostředky nebudou vyčerpány v důsledku hospodárnějšího provedení úkolů nebo z jiného důvodu.

Část čtvrtá.

Závěrečné ustanovení.

§ 17.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení; provedou jej všichni členové vlády.

Dr. Beneš v. r.

Gottwald v. r.

Dr. Zenkl v. r.

Dr. Šrámek v. r.

Ursiny v. r.

Fierlinger v. r.

Široký v. r.

arm. gen. Svoboda v. r.

Dr. Ripka v. r.

Nosek v. r.

Dr. Dolanský v. r.

Dr. Stránský v. r.

Dr. Drtina v. r.

Kopecký v. r.

Laušman v. r.

Duriš v. r.

Zmrhal v. r.

Dr. Pieter v. r.

Ing. Kopecký v. r.

Hála v. r.

Dr. Nejedlý v. r.

Dr. Procházka v. r.

Majer v. r.

Dr. Franek v. r.

Dr. Clementis v. r.,

tíž za ministra Masaryka

Lichner v. r.